

2.

Láthatár

Milyen nyelven tanuljon a gyermek? –
Péntek János írása

6.

Láthatár

Veszélyben a magyar oktatás
Csángóföldön –
Pap Melinda írása

11.

Tanterem

A faliújságtól az erdélyi szintű
vetélkedőig –
Jánossy Alíz írása

18.

Diákszemmel

„Szeretem a színházat, mert
élőben látjuk” –
a szatmárnémeti 10-es
Számú Általános Iskola 5.
B. osztályának tanulójának
véleménye

Hajnali –
Kali Ágnes írása

20.

Óvoda

A rend arcai, avagy rend a
rendetlenségben –
Lakatos Anna írása

22.

Láthatár

Jó pedagógus versus
sztárpedagógus –
Gergely Edó írása

23.

Magánterület

Betűfüggők –
Balogh Levente írása

24.

Hivatalos

4.

Óvoda

Az előkészítő osztály színe és visszája –
Cserei Izabella írása

12.

Fotóriport

Kriza János egykori iskolája,
a torockói Sebes Pál iskola –
Tóth Orsolya képriportja

17.

Iskola és Kultúra

Bábszínész. Vagy focista? –
Ketesdy Beáta írása

8.

Portré

„A tanító színész, rendező, irodalmár,
pszichológus is...” –
Sándor Boglárka beszélgetése Bak
Márta kolozsvári tanítónővel

14.

Iskola és Kultúra

Színház az iskolában – iskola a
színházban – Molnár Judit írása

21.

Szülői szemmel

A céltudatos szülő
köz helygyűjteménye –
Farkas Kinga írása

1.

Etnikai azonosságtudat és iskolaválasztás

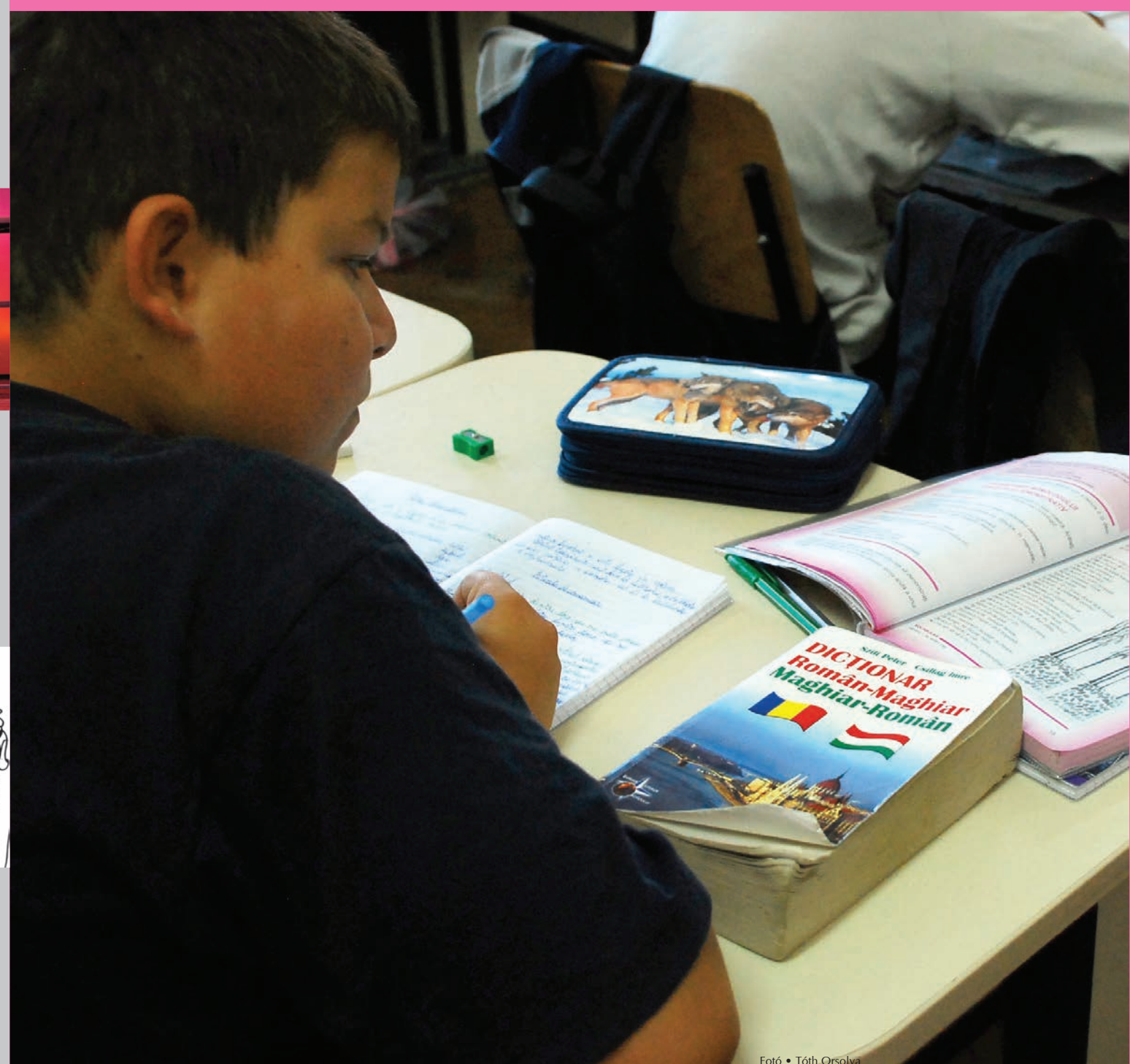
2012.

2.
SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2012. FEBRUÁR • 2. SZÁM

Fotó • Tóth Orsolya

ISSN 2065-9725

ÁRA 3,5 LEI

● A román nyelvet magyar iskolában is meg lehet tanulni!

Eddig a magyar iskolákban úgy tanították a román nyelvet, hogy nem fejlesztették a gyerekek hétköznapi román nyelvű kifejezési képességét. Ez végre megváltozott. Az új oktatási törvény előírja, hogy a magyar gyermekeknek külön, szakszerűen átgondolt tantervvel, nem anyanyelvként tanítják a románul.

Tudatosítanunk kell emellett, hogy románul jól érteni és beszélni nem elsősorban az iskolában lehet megtanulni. Azok a magyarok, akik jól tudnak románul, főleg iskolán kívül, játszótársaktól, tévéből és más módon tanulták meg ezt a nyelvet.

● Az anyanyelven való tanulás előnyös

A gyerek azon a nyelven tud a legjobban tanulni, amit először tanult meg: anyanyelvén. Sőt, az anyanyelvén tanított fiatal más nyelveket is, így a románul is jobban elsajátítja, magabiztosabban használja.

● Bennünket, magyarokat számos közös kulturális élmény köt össze, és ezzel az élményvilággal a gyerek a magyar iskolában találkozik

János Vitéz, Ludas Matyit, Toldi Miklóst, a természeti és történelmi legendákat, kedvenc regényeinket, verseinket, dalainkat a magyar iskolában szerettük meg. A román iskolában a gyerek nem ismeri meg gyerekkori hőseinket, távol marad mese- és mondavilágunktól, számára idegen lesz mindaz a felbecsülhetetlen érték, ami összeköt bennünket, magyarokat.

● A magyar iskola nem kerül több pénzünkbe!

Sokan azért választanak a gyerek számára román iskolát, mert a magyar iskola valamilyen többletköltséget jelent, például az utaztatás miatt. Legtöbbször a magyar iskola nem kerül többbe, de ha valamiért mégis igen, tudni kell, hogy a rászorulóknak számos támogatási lehetőség áll rendelkezésükre.

www.rmdsz.ro

Másféle iskola: szépolvasó verseny

Az élesdi Constantin Șerban 1–8. osztályos iskola április 5-én, a *Másféle Iskola* hetében, hagyományteremtő szándékkal, az elmúlt esztendőkhöz hasonlóan, szépolvasó versenyt szervez a Sebes-Körös menti magyar tannyelvű elemi osztályokban tanuló gyermekek, Bihar megye, illetve az anyaország néhány településének diákjai számára. A rendezvényt a helyi pártfogók – a Castrum Egyesület, a Református Egyházközség, a Polgármesteri Hivatal – támogatja.

Az elmúlt három évben összesen 518 gyermek csatlakozott a kezdeményezéshez, idén a szervezők a kisdiákok jelentkezését március 5-ig várják. A vetélkedő Lugosi Mihály élesdi lelkipásztor nevét viseli, fővédnöke Pető Csilla parlamenti képviselő, a nagyváradi Rogériuszi Református Egyházközség Czeglédi György-díjjal kitüntetett presbitere.

A versenyszabályzat szerint a tanulók maximum háromnegyed oldalas szabadon választott szépirodalmi vagy ismerettartalmú, szerkesztett szöveggel jelentkezhetnek a versenyre. A második fordulóban a zsűritől kapott kötelező szöveg első látásra történő felolvasása a feladat. Bihar megye bármelyik iskolájából, illetve a meghívott magyarországi vendégiskolákból osztályonként (párhuzamos osztályok esetében) és évfolyamonként egy tanuló nevezhet be, összesen négy versenyző mindegyik évfolyamról.

A nevezés elektronikus úton történik az alábbiak szerint:

Az elsősök az 1. osztályos házigazda-versenyszervezőnek, Ciavoiné Létei Andreának a címére (andiletei@freemail.hu) küldjék a jelentkezési lapot. A másodikosok a 2. osztályosok házigazda-versenyszervezőjének,

Illés Réka Arankának a címére (i_r_e_k_a@yahoo.com), a harmadikosok a 3. osztályosok házigazda-versenyszervezője, Domján Emília Klára (domjanemi@yahoo.com) címére, míg a negyedikesek a 4. osztályos házigazda-versenyszervező, Sorbán Alíz elektronikus címére (sorbanaliz@yahoo.com) küldjék a jelentkezési lapot.

A zsűri korosztály szerint értékeli a következő szempontok alapján: a szöveg pontos olvasása, értő olvasás, a jelentéstartalomnak és az írásjeleknek megfelelően, a szöveg hangulatának érzékeltetése (hangerő, hangszín, hanglejtés, hangsúly, tempó), kapcsolattartás a hallgatókkal. A verseny végeredményét az összesített pontszám adja. A zsűri végül értékeli és kijelöli az első három díjazottat, illetve több különdíjat ítél oda. A tanulók tetszés szerint választhatnak, hogy ülve vagy állva olvasnak. A benevezett pedagógusoknak a helyszínen kell átadniuk a 7 RON nevezési díjat gyermekenként, az Elődöntők portfólióját, ami tartalmazza a partneriskolák beszámolóit a helyi elődöntőkről és a Partnerszerződéseket, amelyeket elektronikus úton juttatnak el. A szervező tanítók munkáját a Constantin Șerban 1–8. osztályos iskola magyar tagozatának felsős munkaközössége és az 1–4. osztályos magyar szülői közösség segíti. Azonban szükség lesz olyan lelkes személyekre is (cégekre, kiadókra, alapítványokra, volt élesdi, tehetségesebb diákokra), akik támogatni tudják kezdeményezésüket.

Az érdeklődők az alábbiakban ajánlhatják fel segítségüket: új, kisiskolásoknak szóló könyvek, plüssfigurák, társasjátékok, édességek, taneszközök díjaknak, hozzájárulás a versenyzők ebédeltetéséhez, illetve készpénz: könyvekre, oklevelekre, adminisztratív költségekre, a szeretetvendégség szervezési költségeire.

Kiskereskedelmi ár (50 példány alatt): 3,5 lej/szám
Nagykereskedelmi ár (50 példány fölött): 3 lej/szám

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mail címen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Comunitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük a fenti bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Comunitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Demeter Zsuzsa
Felelős kiadó: Lakatos András
Telefón: 0040-264-44-14-01
e-mail: mko@communitas.ro
Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Comunitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

A kiadvány megjelenését a Comunitas Alapítvány teszi lehetővé.

Beszélgetés Magyarai Tivadarral, az RMDSZ oktatásért felelős főtitkárhelyettesével

Etnikai azonosságtudat és iskolaválasztás

– Beiskolázási kampányt indított az RMDSZ a jövő évi tanévre való eredményes felkészülés érdekében. Az elkövetkező időszakban országos szintű tájékoztató és médiakampányt bonyolít le szövetség, így kívánja felhívni a magyar és vegyes családok figyelmét az anyanyelven való tanulás előnyeire. Hogyan, milyen érvekkel fogják meggyőzni a szülőket ennek fontosságáról? Itt nyilván olyan szülőkről van szó, akik a család anyagi szempontjai miatt vagy más megfontolásból inkább arra hajlanak, hogy román osztályba íratják a gyerekeiket...

– Szeretnénk elmagyarázni a családoknak, hogy legtöbbször a magyar iskola nem vagy alig kerül többbe, és azt is tudni kell, hogy rászorulóknak számára megannyi támogatási lehetőség kínálkozik. Valóban vannak pénzügyi, szociális okai is esetenként annak, hogy a szülők román iskolába járatják a gyerekeiket, ez bizonyos vidékekre erőteljesebben jellemző. De minden tanulmány, kutatás arra utal, hogy ez elsősorban nem szociális kérdés. Nagyon gyakran sajnós a döntés mögött az áll, hogy az etnikai azonosságtudat már nem terjed ki az iskolaválasztásra is. Ezek a családok – akár szegényebbek, akár tehetősebbek – vállalják, vallják ugyan a magyarságukat, de az életük különböző fontos döntéseiben (iskolaválasztás, párválasztás) a magyar identitás nem kulcstényező. Ők mérlegelik, hogy a gyerekek mely iskolában, milyen szakon tanulna jobban, lenne sikeres, versenyképes, és sokuknál a mérlegelt tényezők között szerepel a tanítás nyelve is, de nem az a döntő számukra. Ha más okokból jobbnak, előnyösebbnek látják, akkor román iskolába íratják a gyereket.

– Természetesen ez a probléma sokkal inkább érvényes a szóróványvidékeken élő magyar családokra és gyerekekre, mint a többszámú régiók lakosságára – bár ott is akad példa arra, hogy a szülők azt szeretnék: gyerekeik román nyelven tanuljon. Ez feltételezi-e, hogy az ország e tekintetben kritikusabbnak, problémásabbnak tekinthető részein másféleképpen közelítik meg a kérdést, és másként próbálják meggyőzni a szóróványban élőket a magyar nyelven való tanulás fontosságáról?

– A szóróványban az is fontos, hogy a támogatási, érvényesítési lehetőségekre is felhívjuk a figyelmet. Egyes közösségekben nagyon keveset tudnak például a szóróványkollégiumokról. Tulajdonképpen ezek a kollégiumok, amióta léteznek, talpalnak, járják a vidéket, keresik és meg is találják a diákokat, akiket felvehetnek, segítik a gyerekek magyar nyelven való tanítását. Az ő munkájukat kell nekünk most kiegészítenünk, felerősíteniük.

– Léteznek-e adatok arról, hogy hány magyar anyanyelvű gyerek jár román osztályba? Ezek mennyiben segítik esetleg a kampány sikerét?

– Sajnos még mindig hozzáférhető adatok vannak. Nyilván csökkent ez a szám a nyolcvanas évek óta, de amúgy az az időszak nem lehet referencia, hiszen akkor minimálisra próbálták csökkenteni még a Székelyföldön is a magyar oktatást. Nem akarjuk elkiabálni: nem vésszen nagy a románul

tanulók aránya. A romániai magyar lakosságra továbbra is az jellemző, hogy fiataljait magyar nyelven taníttatja, továbbra is inkább magyar nyelvű médiát használ, inkább magyar könyveket olvas. Nem azért indítottuk ezt a tájékoztatót, mert nőtt volna a románul tanulók száma, hanem azért, mert egyáltalán vannak ilyen tanulók, nagyon gyakran olyan településeken is, ahol működik elég magyar iskola, osztály. A kevés is számít: minden magyar gyermek számít.

– Mint ismeretes, a kampány a népszámlálási felkészüléshez hasonlóan zajlik majd, számítanak az egyházak és a civil szervezetek segítségére is. Ezek konkrétan hogyan, miben segíthetnek?

– Az üzenetek átvételével, felerősítésével segíthetnek. Ez egy olyan téma, amelyben kevés a politika, ebben mindenkivel össze akarunk fogni.

– Megannyi indok sorolható fel, hogy a szülők miért nem választják a magyar nyelvű oktatást, kezdve az anyagiaktól (a magyar iskola messzebb van, ezért az anyanyelven való tanulás ezekben az esetekben többletterheket jelent), a szociális lehetőségektől – hogy illeszkedjen majd be a gyermek könnyebben a társadalomba. Hogyan vélekedik, melyek lehetnek azok az okok, amelyek miatt a szülők a legnehezebben győzhetőek meg, és mivel próbálják az ilyen esetekben meggyőzni őket?

– Gyakori az az indok, hogy a fiatal jobban be tud majd illeszkedni a román közösségbe – beleértve a nyelvi beilleszkedést is –, ha román iskolában jár. Ennek a gondolkodásnak egy összetettebb változata így foglalható össze: a román környezetben tanuló, szocializálódó, szaknyelvet elsajátító fiatal később sikeresebben nyer el állásokat, sikeresebben integrálódik román (szakmai, munkahelyi) környezetben, sőt társadalmi életben. Gyakori ez az iskolaválasztási indok nagyvárosi szóróványban. Az így gondolkodó szülő a gyereknek általában tágabb társadalmi teret akar biztosítani, kiterjedtebb kapcsolati hálót, de ebben a gondolkodásban az is megjelenik olykor, hogy – az amúgy felvállalt magyar identitású – fiatal ne maradjon a maga, főleg magyarokból álló kapcsolati hálózatban, hanem szokja, tanulja a román környezetet. Ennek az indoknak egy másik változata arról szól, hogy a fiatal román iskolában (jobban) megtanul románul. Ritkábban előfordul az is, hogy a szülő úgy véli, a magyar iskolába járás elkülönülést, „magyarkodást” jelent a románok szemében, és emiatt egyes – román – körökben hátrányos képet eredményez. Megfélemlítési kényszer vagy a – vélt vagy valós – diszkriminációtól való félelem áll a döntés mögött: a „románok” (például lehetséges munkaadók) meglátják, hogy magyar iskolába jár, járt valaki, és ez nem előnyös.

KISS JUDIT

Magyarul vagy románul?

Milyen nyelven tanuljon a gyermek?

Kedves Szülő! Mielőtt döntene ebben a kérdésben, amely egy életre meghatározó lehet gyermeke számára, kérem, olvassa el, és gondolja végig alaposan, mi nekem erről a véleményem szülőként, tanárként, a hazai nyelvi helyzettel foglalkozó kutatóként.

A magyar nyelv még Romániában sem kevésbé értékes, mint a román: a román a románok anyanyelve, a magyar a magyaroké. Akinek magyar az anyanyelve, annak az még értékesebb, fontosabb is minden más nyelvnél. Fontos és értékes, mert elődeink évszázadok alatt kiművelték, mindenre alkalmassá tették, amire az embernek szüksége lehet, amikor beszél, olvas vagy ír.

A román hivatalos nyelve az országnak, a magyar az ország legnagyobb kisebbségének nyelve, a mi nyelvünk. A Székelyföldön a legtöbben ezt a nyelvet beszélik, Erdélyben a lakosság 20%-a, azaz minden 5. ember. Mellettünk itt van Magyarország és itt vannak a többi Kárpát-medencei magyarok. A Kárpát-medencében éppen mi, a magyar anyanyelvűek vagyunk a legtöbben. Az pedig, hogy többen leszünk-e a jövőben vagy kevesebben, az is éppen szülői döntéseken múlik.

Országunkban a magyar nyelv használatának széles körű, törvények által biztosított lehetőségei vannak éppen az oktatásban, az egyházak életében, a tudományos életben, a közigazgatásban, a közéletben. Fontos tudnia, hogy a magyar nyelvű oktatást, a magyar iskolákat a magyar állam és az erdélyi civil szervezetek is jelentősen támogatják ösztöndíjakkal, tanulmányi kirándulásokkal, anyanyelvi versenyekkel és táborokkal. A szorgalmas, tehetséges gyermekeket különösen.

Ha gyermeke a magyar nyelvet tanulta meg elsőként beszélni, akkor írni-olvasni is könnyebben megtanul ezen a nyelven. Az olvasással pedig megismeri ősei történelmét, a magyar irodalmat, mindannyiunk közös kincsét: a magyar kultúrát, szülei vallását. Az anyanyelv tanulása nem ér véget az elemi vagy általános

iskolában, a középiskolai és egyetemi tanulmányok során válik magabiztossá, kellően gazdaggá.

Ha gyermeke ezen a nyelven tanul, **gyorsabban, pontosabban szerzi meg ismereteit**, és amit megtanul, az emlékezetében is inkább megmarad.

Igaz: itt a mi szülőföldünkön **fontos a román nyelv megtanulása** és ismerete is. Két nyelv még több lehetőséget biztosít újabb ismeretek megszerzésére, szakmák megtanulására. Arra is,

„Ahhoz, hogy a gyermek megtanuljon románul, nem szükséges román tagozatra, román iskolába járnia. Azt saját szorgalmából és a magyar iskolában is megtanulhatja, és mindenütt gyakorolhatja. És a román nyelvet is nagyon jól meg kell tanulni, sokféle változatában.”

hogy eligazodhassunk a mindennapi életben: a hivatalokban, az üzletekben, utazás közben. Hogy beszélni tudjunk szomszédainkkal vagy azokkal, akikkel találkozunk, megismerkedünk.

De ahhoz, hogy a gyermek megtanuljon románul, nem szükséges román tagozatra, román iskolába járnia. Azt saját szorgalmából és a magyar iskolában is megtanulhatja, és mindenütt gyakorolhatja. És **a román nyelvet is nagyon jól meg kell tanulni**, sokféle változatában: ahogy az utcán beszélük, ahogy a könyvekben írják, ahogy a televízió közvetíti műsorait. Csak ez a mélyebb és változataiban kiterjedtebb nyelvismeret válik igazán hasznossá, értékessé az életben.

A két nyelv ismeretének, **a kétnyelvűségnek akkor van igazi haszna, ha mindkét nyelvben magas szintű, és ha annak az alapja az anyanyelv:**

ahogy otthon beszélük, és ahogy közös változatában a legtöbb magyar ember írja és beszél. Ez az ismeret, ennek mindennapos használata tarthat csak meg bennünket műveltségünkben, magyarságunkban. Ennek alapján, ehhez hozzáadva kell megtanulni, és használni a román nyelvet. És lehetőség szerint más nyelveket is.

Ha Önöknek, a két szülőnek **különböző az anyanyelve**, akkor a gyermek bizonyára párhuzamosan mindkét nyelven megtanult beszélni. Ilyen esetben az a jó, ha a gyermek a továbbiakban is megmarad mindkét nyelvben. Ezt úgy lehet elérni, ha az egyik oktatási ciklust az egyik, a másikat a másik nyelven végzi. Még ilyenkor is jobb a magyarral kezdeni, az alsó tagozatra (1–4. osztály) magyar osztályba íratni a gyermeket, hiszen ott a román órákon románul is megtanul írni-olvasni, és később nem okoz számára nagy nehézséget, hogy románra váltson. Ha viszont ezt kihagyja, már nem tud visszatérni a magyar nyelvű íráshoz, olvasáshoz.

Sok minden nem igaz abból, amit mások tanácsolnak, még ha jó szándékkal teszik is.

Nem igaz az, hogy aki románul tanul, jobban boldogul az iskolában és később az életben. Ellenkezőleg: tudományosan is igazolták, hogy a második nyelven nehezebb az előrehaladás az iskolában. A magyar nyelven való tanulásnak pedig javultak a lehetőségei, lényegesen megnöttek az esélyei: folyamatosan bővül a szakoktatás és a magyar egyetemi hálózat. Abból pedig senkinek nincs hátránya, ha tanulmányait végig anyanyelvén folytatja.

Nem igaz, hogy a magyar nyelv jelenti a terhet, egy tantárggyal többet az iskolában, megnövelve a heti órák számát, a vizsgák számát. Gyermekeink számára ez az a tantárgy, amellyel megalapozzák anyanyelvi műveltségüket, minden egyéb iskolai tanulásnak az alapja. A magyarok számára a román nyelv és irodalom jelenti a többletet, ezt azonban jó lehetőségnek kell tekinteni, és

Az előkészítő osztályról

vállalnia kell minden Romániában élő magyar gyermeknek, éppen azért, hogy több lehessen, hogy semmi ne jelentsen számára akadályt.

Igaz viszont, hogy aki már kisgyermek korában román iskolába kerül, az sohasem tanul meg rendesen magyarul: nem fog tudni írni, kín lesz számára az olvasás.

Igaz viszont, hogy nehezebben boldogul majd más iskolai tantárgyakkal is.

Igaz viszont, hogy az eredeti magyar nyelvtudása is megkophat az idő múlásával, lassan azt is elfelejti, amit kisgyermekként megtanult.

Igaz viszont, hogy ebben a 2. nyelvben kevésbé lesz magabiztos, egyéniségében is bizonytalanná válhat.

Igaz viszont, hogy a jobban ismert és beszélt 2. nyelv eltávolíthatja magyar rokonaitól, ismerőseitől, átvezetheti a másik nyelvet beszélők társaságába.

És igaz az is, hogy az új nyelv és az új kapcsolatok meggyengíthetik magyar tudatát: teljesen felcserélheti nyelvét, feladhatja magyarságát.

Mi tehát a nyeresége annak, ha gyermeke magyar nyelven tanul?

Teljes értékű ember lehet, megmarad a magyar nyelvben és a mi kultúránkban, magyarságában. Tökéletesen megtanulhat románul és más idegen nyelveken is. Szakmákat tanulhat, egyetemen tanulhat.

A magyar nyelvet szeretni lehet. A magyar nyelvet szeretni kell!

Mi történik, ha a román nyelvű tanulást választja?

Akkor is teljes értékű ember lehet, de számolni kell azzal, hogy eltávolodik a magyar nyelvtől, ő vagy gyermekei már könnyebben cserélik fel magyar nyelvüket, vallásukat, nemzetiségüket a többségire, a románra.

Vigyázzon gyermekére! Most helyette dönt: döntsön okosan, döntsön felelősen!

A 2012–2013-as tanév elemi oktatása sajátos körülmények között indul, az ún. előkészítő osztály megjelenése miatt. Az idén ezért két korosztály gyermekeit kell a szülőknek iskolába íratni. Az 1/2011-es tanügyi törvény előírásai szerint azokat a gyerekeket, akik 2012. augusztus 31-ig betöltik a hatodik életévüket, kötelező módon az előkészítő osztályba kell beíratni.

– Azok a gyerekek, akik 2012. augusztus 31-ig betöltik a hetedik életévüket (vagyis 2005. szeptember 1. előtt születtek), kötelező módon első osztályosok lesznek.

– Azok a gyerekek, akik 2012. szeptember 1. és december 31. között töltik be a hatodik életévüket (vagyis 2006. szeptember 1. és december 31. között születtek), óvodában maradnak, de az előkészítő osztályba is beíratathatók, ha a szülők írásban kérik, és ha ezt a kérést egy szakemberekből felálló megyei szintű orvosi bizottság is – figyelembe véve a gyerek szellemi és fizikai fejlettségét – indokoltnak tartja.

– Azok a gyerekek, akik 2012. szeptember 1. és 2012. december 31. között töltik be a hetedik életévüket (vagyis 2005. szeptember 1. és december 31. között születtek), és koruk szerint előkészítő osztályosok, szülői kérésre és a fentebb említett bizottság jóváhagyásával első osztályba íratathatók.

Hogyan történik a beíratás az előkészítő osztályba? • A szülők ez év márciusától kezdődően íratathatják be gyermekeiket. A beíratás körzetek szerint történik. A körzeti iskola, amelyhez a szülők tartoznak, köteles gondoskodni a gyerekek beiskolázásáról, ha a szülők igényelik az iskoláztatást. A szülők a körzeten kívüli beíratást is kérhetik, ha az igényelt iskolában vannak üres helyek. Ha az igényelt iskolában nincs üres hely, az iskolák meghatározott feltételek alapján rangsorolják a kéréseket. Tilos a beíratási sorrendet tesztelés alapján eldönteni. A beíratási feltételeket az iskolák a beíratás kezdetén nyilvánosságra hozzák. Ezeket nem lehet utólagosan megváltoztatni. A gyermekek jelenléte a beíratkozáskor nem szükséges és nem is ajánlott. A beíratkozás ingyenes és március 5-től május 9-ig tart az alábbi négy szakaszban:

- Első szakasz: (március 5–16.) azokat a gyerekeket írják be, akik a körzetükbe tartoznak.
- Második szakasz: (március 20–27.) azon gyermekek számára, akik más körzetbe tartoznak és üresen maradt helyekre jelentkeznek.
- Harmadik szakasz: (április 23–25.) azon gyerekek beíratása, akik nem a saját körzetükbe jelentkeztek, és nem sikerült beíratkozniuk vagy akik eddig nem íratkoztak be és a saját körzetükben szeretnének előkészítőbe járni.
- Negyedik szakasz: (május 2–9.) azoknak a gyerekeknek a beíratása, akik nem íratkoztak be az első három szakaszban.

Azokban a helységeken, ahol alacsony a magyarság aránya, a megyei tanfelügyelőségek/a bukaresti tanfelügyelőség speciális beíratkozási körzeteket alakít ki. Amennyiben egy helységben csak egy magyar tannyelvű iskola működik, egy körzethez tartozik minden magyar család. Különben a beíratkozási feltételek meggyeznek minden iskola esetében, tanítási nyelvre való tekintet nélkül.

Mit fognak tanulni a gyerekek? • Mindazt, ami elősegíti számukra az első osztály sikeres elvégzését. A szocializáló, képző tevékenységek mellett nagy hangsúlyt fektetnek a gyerekek életkorának megfelelő testedzésre, a rajzra és a zenére.

Ki fogja tanítani őket? • Olyan szakemberek, akiket az 1–4. osztály tanítására képesítettek. Azokat a pedagógusokat, akik a 2012–2013-as tanévben előkészítő osztályokat irányítanak, speciális képzésben részesítik.

Hogyan értékelik a diákok teljesítményét? • Az előkészítő osztályokban nem alkalmazhatnak teszteket vagy érdemjegyeket. A pedagógus csak bátorít és jutalmaz. Év végén a pedagógus beszámol a szülőknek a gyermek testi és lelki fejlődéséről, értékeli eredményeit.

Egyéb információk • A szülők ingyen érdeklődhetnek minden oktatási intézményben, illetve telefonon a következő zöldvonalon: 0 800 816 ABC (Az ABC a megye megjelölése pl. Arad 257, Bukarest 021 stb.) minden hétfőtől péntekig 9.00–17.00 között.

Az előkészítő osztály színe és visszája

A mi országunkban a „legidősebbek” az iskolakezdő gyerekek az Európai Unióban – úgy tűnik, hogy ez a tény volt az egyik a sok közül, amely elindította az előkészítő osztályok létrehozását. A másik, hogy sok a beiskolázatlan gyerek, és ettől remélik ennek a problémának a megoldását. Tehát nem esik szó arról, hogy nem felelt meg az előkészítés minősége és nem esik szó a korábban fontosnak mondott iskolaérettségről sem.

Más országokban is van gyakorlat a korai iskolakezdésre, igaz, más a követelményrendszer, és igaz, hogy ott komoly, de nem kimerítő érettségi vizsgálatnak vetik alá a gyereket, ezt szakemberek végzik megfelelő körülmények között, és nem csak a gyerek születési időpontja szerint történik az iskolai beíratás. Ott az iskolákban kiépült fejlesztő pedagógusi rendszer működik, ahol a gyerek továbbra is megfelelő segítségben részesül, ha szükség van rá. Ez nálunk sajnos nem így van, olyan nagy létszámú csoportokra jut egy szakember, hogy szinte képtelenség eredményt elérni, arról nem is beszélve, hogy csak a legsúlyosabb esetekre tudnak sort keríteni. Pedig tudjuk, hogy minél kisebb egy gyerek, annál nagyobbak az egyéni eltérések a fejlettségben, még nyomait viselik a koraszülésnek, a kései beszédfejlődésnek és az őket érintő traumáknak.

Iskola- és szociális érettség

A különböző országokban nem teljesen egyeznek meg a pszichológusok abban, hogy mely mutatókat, tulajdonságokat kell az iskolaérettség biztos jelének tekinteni, de a legtöbb vélemény mellett szól, hogy az iskolaérettségnek van néhány olyan jele, amely mellett szól, hogy a gyerekek inkább hét éves korban kezdjék el az iskolát. Klasszikus értelemben, az eddigi gyakorlati ismereteink szerint a három legfontosabb mutató a biológiai érettség, a szociális érettség, valamint a szellemi fejlettség. Az iskolaérett gyerekre jellemző néhány fizikai mutató, mint testsúly, magasság, de sorolhatnám a mozgékonyt, érzékszerveinek fejlettségét stb. Gyakran hallani, gyerekektől úgy kérdezik meg tréfásan, hogy mennek-e iskolába, hogy elbírák-e az iskolát? Hát az sem elhanyagolható, hiszen tény, hogy minél kisebb a gyerek, annál súlyosabb számára az iskolástás-

ka. A szociális érettség jelzi, hogy a gyerek ösztönös utánzásra való aktivitása csökken, hogy képes-e saját érdeklődését irányítani (pl. odafigyelni a magyarázatra vagy társakra), mennyire zavarja mások jelenléte, képes-e előadni tudását, biztos talajon áll-e érzelmi szempontból egy új helyzetben, új közösségben. Kialakult-e már feladattudata? Képes-e a feladattartásra, milyen szinten tudja túrni a monotóniát? A szellemi fejlettség nemcsak és nem főként a tárgyi tudást jelzi, hanem a gondolkodás minőségének magasabb szintjét. Mindeddig ebben a tudatban voltam, és talán beszélhetnék a kollégák nevében is, hiszen gondosan

„Mennyire zavarja mások jelenléte, képes-e előadni tudását, biztos talajon áll-e érzelmi szempontból egy új helyzetben, új közösségben? Kialakult-e már feladattudata? Képes-e a feladattartásra, milyen szinten tudja túrni a monotóniát? A szellemi fejlettség nemcsak a tárgyi tudást jelzi, hanem a gondolkodás minőségének magasabb szintjét.”

figyeltünk ezekre a mutatókra, tudtuk, milyen fontossággal jár, hogy a gyerek tudjon masnit kötni (és ez nem azért, hogy a cipő le ne essen a lábáról!), bízom önmagában annyira, hogy megnyilvánuljon társai előtt, hogy minden gyerek saját ütemében fejlődjön...

A kételtű „szuperhely”

Jó ideje téma tanügyi berkekben és szülők körében egyaránt az előkészítő osztály beindítása. Az eddigi jelek nem túlságosan biztatóak. Még semmi nincs előkészítve a törvényen kívül, csak papíron biztos, hogy milyennek kell lennie az előkészítő osztálynak. Igaz, mára már megjelent a metodológiája, csak még pénz nincs arra, hogy megvalósuljon minden megálmodott részlet. Nem kis befektetés az amúgy is alulfinanszírozott tanügynek, de meg kell lennie. Már tudni, kinek kell adnia a pénzt, csak azt nem

tudni, hogy meglesz-e össze. Én ebben a tekintetben borúlátó vagyok. Törvény, hát tudomásul vesszük, alkalmazzuk, hisz ez a dolgunk. Ettől még nem biztos, hogy jónak tartjuk. Néhány aspektusa figyelemre méltó, elméletben megállja helyét, főként az, hogy sok a beiskolázatlan hat éves gyerek. Ez lett volna az egyetlen mód arra, hogy beiskolázzák? Más országban találtak rá megoldást: kötelezővé tették az előkészítő csoportot. Talán belátták, hogy egy jól működő rendszert nem kell felbontani formailag, csak törvénykezéssé alá kell támasztani. Sokkal egyszerűbb és barátságosabb megoldásnak találtam volna sok szempontból – nemcsak az anyagi ráfordítás, hanem a gyerek szempontjából is. Nem titok, hogy a tanrendszerből kimaradt gyerekek nagy része szociálisan hátrányos helyzetű családokból származik. Fontos nekik az a minimális állami támogatás, amit kézhez kapnak. Kaphatott volna az előkészítő csoportos rászoruló tanszertámogatást. Nem tudott volna az óvoda is egy igazolást kibocsátani, hogy jár a gyerek vagy nem óvodába?

Milyen is ez az előkészítő?

Lássuk csak, milyennek is kell lennie egy előkészítő osztálynak? (Azért gondolom, hogy ezzel kell kezdenem, mert a miniszter úr is a legfontosabb dologként a gyerekek számára azt emelte ki, hogy miként néz ki az osztály!) Hát csupa jót gondoltak ki, igazi paradicsom: óvoda is, iskola is, minden földi jóval ellátva, amolyan kételtű szuperhely, ahol mód van arra is, hogy kétféle iskolatáblán dolgozzon a gyerek, számítógép mellé üljön, kétértű, iskolai és óvodai típusú foglalkoztatást biztosító berendezés. Kicsit nézelődtem fórumokon és figyeltem az emberek (valószínű, hogy többségük tanügyi, de nem csak) reakcióit. Kemény megjegyzéseket olvastam, miszerint a miniszter úrnak fogalma nincs a mai óvodai oktatásról, arról, hogy igenis vannak iskolák, ahol utoljára 1974-ben terjengett az új bútorzat szaga, hogy miként érinti a szülőket és a gyerekeket az iskolai közösségbe való bevonulás, mi az, ami jobban megfelelt az óvodában, és mi az, ami gondot okoz. Mindezek mellett, nem látni a lényeges különbségeket a fejlesztési lehetőségek terén (különösen, ha az óvoda a

töredékét kapná meg az előkészítő osztályok beindítási költségének).

A pedagógus és a szülő szempontja

Az oktató-nevelő tevékenység hárompólusú: szülő-gyerek-pedagógus. Vegyük egy kicsit sorba, a pedagógus szempontjából. Nincsen még meg az előkészítő osztály programja, a mostani nagycsoportot vezető óvo néni sem tudja, hogy mettől meddig, arról nem is beszélve, hogy a jövőben tanító előkészítő sem tudja, hogy mire kell számítnia. A 2008-ban újított óvodai curriculumon jóformán meg sem száradt a tinta, ha azt számítjuk, hogy egy generációt nem szolgált még ki, és máris elvetjük. Megfogalmazódik bennem akkor a kérdés, hogy akkor jó ez egyáltalán? Mennyire bízunk meg tudományosságában, ha ennyire volt jó? Projektmódszert ajánl. Alkalmaztuk is, főleg az előkészítőben, hiszen addig nem igazán alkalmas. Mi lesz tovább? Marad a program elvárása mondjuk azoknak a kicsiknek, akik az egyre inkább elharapózó gyakorlat szerint még pelenkásan és cumival jönnek óvodába? Az előkészítő osztályban tanító oktatók felkészítése mikor fog megtörténni, ha nem tudni, mire kell őket felkészíteni? Kinek a költségén? A meggyalázott pedagógusi fizetésből és szabadságidő alatt? Lesz idő átgondolni nyaralás helyett, mert arra alig telik a tanügyisnek, de jól jön egy kicsi pluszmunka, nehogy unatkozzon. És főleg nehogy ne feleljen meg a minden irányból felé áradó elvárásoknak, hiszen górcső alá kerül tevékenysége, az biztos. És a munkahelyek? Soknak van dupla képesítése, nem ez lesz az elsőrendű gond, hanem az, hogy a napköziben előkészítőt vezető két pedagógus helyett egyre lesz csak szükség az iskolában. Igaz, ez magánügy...

Nézzük a szülő szempontjából. Az óvodában a gyereket biztonságban tudta, amíg ő maga munkában volt. Most kulcsot tesznek a gyerek nyakába? A hatéves gyerek még nem képes arra, hogy egyedül ellássa magát, sok esetben felöltözni sem tud rendesen, nem-hogy meleg ebédet fogyasszon szülői segítség nélkül. Igaz, elhangzott, hogy lehet fizetni délutáni iskolát, vendéglőből hozott ebéddel. Ez anyagilag nem egyenértékű azzal, amit a gyerekekre kell fordítani, ha az napközibe jár.

Jobb lesz a gyerekeknek?

A gyereket említsem egyáltalán? Mert-hogy nem úgy néz ki, mintha körülötte

forogna a világ! Pedig úgy kellene, hiszen a jövő a mai gyerekektől függ és attól, hogy milyen nevelésben részesülnek. Véleményem szerint a jól dolgozó óvónők teljes mértékben fel tudták készíteni az óvodásokat az iskolára. Szemünk előtt cseperedtek a tegnap még síró apróságok szép komoly gyermekekké, akik képesek megállni a talpukon, akik érdeklődők, önálló gondolataik vannak, kezdeményezni képesek és befejezni adott tevékenységeket. Az óvodában nem a csengőszóra kellett

kisebnek, annál gyakrabban betegsznek meg, egy év alatt sokat erősödik a szervezet. Az óvodában, annak ellenére, hogy kevés helyen vannak tornatermek, mindennapos a torna, amit az iskoláról nem mondhatunk el, pedig nagy szükség van rá. A kicsi gyerekek az is nagy gondot okoz, hogy hogyan használja a mosdót, nem mindegy, milyen higiéniai állapotok uralkodnak; nem arra gondolok feltétlenül, hogy nem takarítják, hanem inkább a nagyobb gyerekekre, akik nem ren-

Fotó • TÓTH ORSOLYA

• **Elbírja-e a terhet?** „Minél kisebb a gyerek, annál súlyosabb számára az iskolástáska.”

abbahagyniuk a tevékenységüket (játékukat), hanem az óvónő figyelt minden mozzanatra, hogy kiteljesedjen a játék vagy más tevékenység és akkor térjenek át egy másikra, amikor a legoptimálisabb volt az – nem számított néhány perc csúszás, mert nem volt értelmetlen. Ezek a finom rezgések tették igazán értékessé és tartalmassá az óvodai munka hatékonyságát. A rugalmas időkeret a gyermekek fejlődését nagymértékben segítette. És ha befejezték egyik tevékenységüket, nem kellett megküzdeniük a folyosón náluk akár kilenc évvel is nagyobb kamaszokkal, hanem állandó felügyeletben és segítségben részesültek az önellátás tanulásában. Nem utolsó szempont az sem, hogy a gyermekek egészsége is sokkal törekenyebb hatéves korban: minél

deltetésszerűen használják. És mi lesz ott, ahol osztatlan osztályok vannak? Ott sem világos, ahol az alsó tagozatot két tanító tanítja, hogy melyik páros-hoz kell társítani az előkészítő osztályt (0-1-3 vagy 0-2-4), hát akkor hogyan fog ötödik osztályként működni abban a kisiskolában, ahol egy tanító van? Ugyanakkor létszámban egy négyfele osztatlan óvoda arányosan tartotta fenn a négyfele osztatlan osztályok létszámát is. Jobb lesz ott a gyerekeknek? Vagy kicsi óvodák és iskolák, halál reátok? Az az érzésem, hogy fordítva vakarózunk. Kinek jó ez?

CSEREI IZABELLA
a kézdívarhelyi
5-ös számú óvoda
pedagógusa

Egyelőre csak a tanév végéig biztosított az oktatási program működtetése

Veszélyben a magyar oktatás Csángóföldön

Veszélybe került a magyar nyelvű oktatás jövője a Csángóföldön, miután a magyar kormány az oktatási program fő támogatójaként bejelentette: új alapítványra bízta annak működtetését. Ennek hatására a csángóföldi magyar nyelvű oktatási hálózatot 11 év alatt kiépítő és lebonyolító Moldvai Csángómagyarok Szövetsége (MCSMSZ) vezetősége testületileg lemondott, a program irányítását ideiglenesen a Romániai Pedagógusok Szövetsége (RMPSZ) vette át.

Huszonöt helyszín, 2200 diák – ezek a mutatói az immár 11 éve beindított moldvai csángó magyar oktatási programnak, amelynek csupán a következő három hónapra biztosított a fennmaradása. Miután a magyar kormány bejelentette, hogy a program fő támogatójaként a jövőben új alapítványra kívánja bízni annak működtetését, az oktatási hálózatot kiépítő, a tevékenységet lebonyolító MCSMSZ vezetősége testületileg lemondott. „Azért döntöttünk a távozás mellett, mert a jelenlegi helyzetet kilátástalannak tartjuk” – indokolta a 12 tagú testület távozását Solomon Adrián elnök. Emlékeztetett, hogy a moldvai falvakban zajló magyarnyelv órák mellett a szervezet csángó bentlakást hozott létre Csíkszeredában a magyarul továbbtanuló diákok számára, továbbá hét településen Magyar Házat épített, vásárolt. A távozó elnökség a szervezet honlapján közzétett közleményében arra is felhívta a figyelmet, hogy mindezt nehéz körülmények között sikerült elérni, a román hatóságok kezdetben akadályozták tevékenységüket, és jelenleg is csak „elviselik” őket. A 61 alkalmazottat foglalkoztató MCSMSZ 2,1 millió lejes (140 millió forintos) éves költségvetésének felét a magyar állam biztosította, a másik részét támogatóktól gyűjtöttek össze.

Budapesti „távírányítás”, moldvai hiányosságok

Az MCSMSZ vezetősége szerint a magyar Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetpolitikai Államtitkársága bejelentette, hogy két magyarországi szervezet – a Diószegi László vezette Teleki László Alapítvány és a Petrás Róbert által alapított A Moldvai Magyar Oktatásért Alapítvány – új alapítványt hozna létre Romániában, és a továbbiakban ez kapná a moldvai magyar oktatásra szánt állami támogatást. „Nem hiszem, hogy Budapestről „távírányítással” működtetni lehetne a csángó

oktatási programot” – nyilatkozta a terv kapcsán Solomon Adrián.

A nemzetpolitikai államtitkárság közleményben reagált az MCSMSZ vezetőségének lemondására, melyben hangsúlyozza: a magyar kormány továbbra is kész együttműködni a moldvai magyar oktatási programban részt vevő tanárokkal, szervezetekkel, így a távozó vezetőséggel is. A kommuniké rámutat: az MCSMSZ tizenegy éve jelentős magyarországi forrásokból tartja fenn az oktatási programot. A magyar kormány 2002 óta mintegy 360 millió forinttal, A Moldvai Magyar Oktatásért Alapítvány 2006 óta pedig 320 millió forinttal támogatta ezt. Az államtitkárság tavaly nyáron átfogó gazdasági átvilágítást rendelt el a szövetségnél, miután az 35–40 millió forintos adósságot halmozott fel. Mint a közleményből kiderül, az egyébként több mint négymillió forintba kerülő ellenőrzés során számos rendellenességet, hiányosságot találtak. Kiderült, hogy az MCSMSZ nem rendelkezik megfelelő számviteli politikával, a könyvelési rendszer áttekinthetetlen, az aktuális likviditási helyzet megállapíthatatlan. Hiányzik a vagyonleltár, nem készült a beruházásokat megalapozó pénzügyi terv, hiányoznak a belső szabályzatok, nem érvénytelenítik a pályázatokhoz elszámolt bizonylatokat, nem különítik el a könyvelésben a pályázati elszámolásokat. Az államtitkárság úgy vélte, a nehezen áttekinthető, hiányos könyvelés, a kiforratlan szervezeti kultúra súlyos visszaélésekre is alkalmat adhat, ezért úgy döntött, a támogatások átláthatóbb felhasználása érdekében más szervezetre bízta az oktatási program működtetését.

RMDSZ: közös ügy a csángóföldi magyar oktatás

A magyar kormány lépését több erdélyi magyar szervezet is elítélte, az RMDSZ közleményben reagált a történetekre, melyben kifejti: a moldvai magyar nyelvű oktatás ügye a Kárpát-medencei ma-

gyarság, az összmagyar nemzet közös felelőssége, továbbá a magyar nyelvű oktatási program biztosította, hogy a moldvai csángók visszakapják anyanyelvüket, éljenek az anyanyelven való tanulás lehetőségével. A szövetség szerint súlyos csapás a romániai magyar közösség számára a magyar kormány döntése, amely szerint most megvonják az MCSMSZ-től a moldvai magyar nyelvű oktatás koordinálását és vezetését. „Az ezelőtt egy évvel, az oktatási-nevelési támogatások lebonyolításával foglalkozó Iskola Alapítványtól megvonott támogatás többek között azt eredményezte, hogy a jogosultak nagy része a mai napig sem részesült a 2010-es évre járó támogatási összegben. A Moldvai Csángómagyarok Szövetségétől megvonott bizalom pedig egy szintén jól felépített és működtetett oktatási rendszert veszélyeztet” – áll a szövetségi elnöki hivatal közleményében. Ebben az RMDSZ teljes mértékű támogatásáról biztosítja az MCSMSZ lemondott vezetőségét, és közös fellépésre, összefogásra kéri a romániai magyar társadalmat.

Kiállt az MCSMSZ lemondott vezetősége mellett a Csángóföldön tanító tanárok egy csoportja is. A moldvai magyar oktatási programban részt vevő, Kosteleden, Ferdinándújfaluban, Frumószán, Lábníkon, Pokolpatakán és Bogdánfalván tanító pedagógusok közleményükben kifejtik: „Hozzá nem értő, csak az anyagi hasznot kereső személyekre bízni az oktatás sorsát egyenlő a lassú, de biztos halállal, a Moldvában elindult és mostanáig eredményesen működő oktatási program megszűnésével, felszámolásával”. A magyar kormány lépése megosztotta a csángók képviselőit, míg egyesek kiálltak az MCSMSZ lemondott vezetősége mellett, nyolc csángóföldi és magyarországi székhelyű, a moldvai csángó magyarokért tevékenykedő szervezet közös állásfoglalásban biztosította támogatásáról a magyar kormányt és a csángóföldi

oktatási program támogatóit. Ebben leszögezik, hogy az MCSMSZ-nél végzett átvilágítás eredményei a moldvai magyarság egészére is árnyékot vetnek, ezért üdvözlik a program javítására irányuló intézkedéseket. A Szeret-Klészse Alapítvány, a Rekecsinért Egyesület, a Forrófalvi Phoenix Kulturális Egyesület, a Csángó Rádió, a Domokos Pál Péter Alapítvány, a Lakatos Demeter Csángó Magyar Kulturális Egyesület, a Moldvai Magyarok a Moldvai Magyarokért Egyesület és a Magyarfalv Alapítvány közleményében azon reményének is hangot ad, hogy a moldvai magyar oktatás az eddigiekhez hasonlóan továbbra is kiemelt figyelmet és támogatást kap. „A moldvai magyar oktatást közös ügyünknek tekintjük. Számunkra kiemelkedően fontos, hogy az oktatás minősége javuljon, hogy a moldvai iskolai oktatás elérje a romániai magyar iskolák színvonalát, hogy a moldvai magyar tanulók egyenlő esélyt és kellő felkészítést kapjanak a közép- és felsőoktatási tanulmányok folytatásához” – olvasható a nyolc csángó szervezet által kiadott állásfoglalásban.

milyen fejlesztésekről kell még lemondanunk a Csángóföldön. A lényeg, hogy valahogy úgy kellene megoldani ezeket a kérdéseket, hogy azokban a kis falusi iskolákban ne legyen emiatt fennakadás” – nyilatkozta a főtitkár-helyettes.

RMPSZ elnöke, emlékeztetve, hogy a pedagógusszövetség már a kezdetekkor részt vett a program beindításában, és folyamatosan szoros kapcsolatot ápolt annak működtetőivel, igyekezett szakmai segítséget nyújtani számukra.

Fotó • MCSMSZ.RO

- „A magyar nyelvű oktatási program biztosította, hogy a moldvai csángók visszakapják anyanyelvüket.”

Politikai játszmák áldozata az oktatás?

A csángóföldi magyar nyelvű oktatás helyzete civil állásfoglalást is kiváltott, a *Transindex* portálon február első napjaiban mintegy ezren írták alá azt a nyilatkozatot, melyben felszólítják a magyar kormányt, hogy ne használja politikai játszmákhoz a csángó magyar oktatás ügyét. A csángó magyar oktatás a magyarországi politikai játszmák áldozatává vált, és ennek az anyanyelvű oktatás látja kárát – jelentette ki a moldvai helyet kapcsán Magyar Tivadar, az RMDSZ oktatásért felelős főtitkár-helyettese is. A politikus az Erdélyi Magyar Televízió (ETV) *Többszemközt* című vitaműsorában úgy nyilatkozott, hogy a magyar kormány döntése nyomán várhatóan le kell majd mondani vendégtanári programokról és több, a csángóföldi magyar oktatást célzó fejlesztésről is. Magyar Tivadar szerint egyértelműen politikai döntésről van szó, ami, mint mondta, nem egyedi eset. „A magyarországi támogatási rendszerből származó összegek minden ponton késnek, a csángó oktatás nem az egyedüli, hiszen az állami egyetemek magyar háttérintézményei is teljesen kifogytak a magyarországi támogatásból. (...) Le kell mondanunk vendégtanári programokról, és ki tudja mikről,

Ideiglenes megbízatás az RMPSZ-nek

Eközben Répás Zsuzsanna nemzetpolitikai helyettes államtitkár arról biztosította az érintetteket, hogy a történetek ellenére folytatódik a moldvai csángó magyar oktatási program, a tanárok megkapják a fizetésüket, és a gyermekek is ugyanúgy részt vehetnek a magyarórákon, mint eddig. Répás szerint a programra az Orbán-kormány idén 70 millió forintot biztosít, és továbbra is kiemelten fontosnak és olyan értéknek tartja az oktatás biztosítását, ami sokat segíthet a moldvai magyar csángó közösségnek.

A helyettes államtitkár azt is bejelentette, hogy az új alapítvány bejegyzéséig a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége (RMPSZ) irányítja a programot. Burus Siklódi Botond elnök szerint az RMPSZ a február–április időszakban az MCSMSZ leköszönt vezetőségével közösen biztosítja az oktatási program működtetését a Csángóföldön, amelyhez továbbra is a magyar kormány nyújtja az anyagi fedezetet a Bethlen Gábor Alapból. „Amikor vállaltuk a közvetítő szerepet, olyan megoldást kerestünk, amely a folytonosságot biztosítja, és úgy tűnik, hogy ez sikerült” – nyilatkozta az

„A csángószövetség vezetősége nélkül nem vállaltuk volna el a feladatot” – tette hozzá Burus Siklódi, aki szerint munkaviszonyt alakítanak ki mindazokkal, akik meghatározó szerepet tölthetnek be a program működtetésében, beleértve a tanárokat és az irodai alkalmazottakat is. Hangsúlyozta, a pedagógusszövetség megbízatása csak a február–április időszakra szól, amíg az illetékesek „konkrét és használható megoldást” találnak a jelenlegi „bonyolult helyzetre”.

Hegyeli Attila, az MCSMSZ leköszönt ügyvezetője, az oktatási program felelőse úgy nyilatkozott, átmeneti megoldásnak nagyon jónak tartják, hogy a pedagógusszövetséghez kerül a program, „ez az egyetlen megoldás, amely legalább a tanév végéig biztosítja az eddigi tevékenység továbbélését”. Ugyanakkor hangsúlyozta, hogy ez alatt a három hónap alatt találni kell egy végleges megoldást az oktatási program további működtetésére, hogy az eddigi eredmények ne vesszenek kárba, és biztosított legyen a folytonosság.

PAP MELINDA

Beszélgetés Bak Márta kolozsvári tanítónővel

„A tanító színész, rendező, irodalmár, pszichológus is...”

Azt tartja magáról, hogy nem ambiciózus, ehhez képest hihetetlen energiával és következetességgel foglalkozik a tanítványaival, mindenkivel egyformán, egykori diákjai az utcán is utána szaladnak, a szülők pedig hálával gondolnak rá. Mivel maga is jártas a zenében, valószínűleg ő az egyik legjobb választás abban az iskolában, ahol tanít: a kolozsvári S. Toduță Zenelíceum új épületében jelenleg az I. B. osztály tanítónője Bak Márta.

– Milyen indítatásból lettél pedagógus, ezen belül tanító?

– Egyszerűen eldöntöttem, hogy tanítóképzőbe megyek. 1987-ben nem volt túl sok egyéb választásom. Amikor

jártam az első osztályt összevont iskolában, ami nagyon különleges helyzet volt, azért is jöttünk el onnan, mert megszűnt a magyar iskola. Utána Székelyföldre kerültünk, ahol 39-en voltunk a második osztályban, ez megint csak új helyzet volt. Ott nagyon szerettem a tanító nénit, igazából az osztályra nem nagyon emlékszem, csak a tanító nénire.

– Végül Udvarhelyre kerültél...

– Beleestem az új rendszerbe. Négyéves tanítóképzőnek indult, de jött a forradalom, és megszűntek a tizedik után kötelező különféle vizsgák. Az első generáció voltunk, akik öt évet jártunk. Olyan szerencsétlenül alakult, hogy a diplománkra nem is került rá a tanítóképző megnevezés, azt írták rá: scoolă normală/alapiskola. De olyan érdekes tantárgyakból is lehetett érettségizni, mint például a zene.

– Hol és mit tapasztaltál pályakezdőként?

– 1993-ban végeztem, 36-os létszámú osztályban. Akkor még volt kihelyezés, hivatalból osztottak helyet. A szüleim akkoriban kerültek ismét vissza Kolozsvárra, és semmiképp sem akartam Hargita megyében maradni, jöttem volna haza. Ígérték is, hogy lesz Kolozs megyében helyem. Amikor a kinevezés megtörtént, a Hargita, Kovászna és Maros megyeiek meg is kapták a helyüket, nekem viszont nem jött semmi értesítés. Végül a monostori 3-as iskolába

kerültem, azt se tudtam, hol van, de vettem a térképet, és így derült ki, hogy a Monostoron. Négy évet tanítottam ott, nagyon jó és különleges időszakot éltem meg. Megvolt a kezdeti lendület, amikor az ember még mindent akar, mindent csinál, szívvel-lélekkel. A szülők is hihetetlen lelkesedéssel álltak hozzá, pedig munkásemberek voltak, némelyik alig beszélt rendesen magyarul.

– Onnan hová kerültél?

– Közben férjhez mentem, a férjem Nagyszeben mellett, Oltszakadaton szolgált, így odamentem tanítani, miután az ottani nyugdíjas tanítónő átadta nekem az összevont osztályokat. Két évet dolgoztam hivatalosan, aztán szülési szabadságra mentem, de mivel nem volt helyettes tanító, úgy oldottuk meg, hogy a férjem vállalta a helyettesítést, bement reggel, megtartotta a matematikaórát és a vallást, tornát, rajzot, aztán vigyázott, a gyermekekre, addig mentem én, és megtartottam a többi órát. Muszáj volt így tennünk, mert különben megszűnt volna a magyar tagozat. Közben nem mondtam le a kolozsvári címzetes helyemről, csak áthelyeztettem magam. 2000-ben felhívtak az egyik kolléganőm a 3-as iskolából, hogy versenyvizsgát hirdettek a zeneiskolában, s próbáljam meg, mert a 3-as iskolában lassan megszűnőben van a magyar tagozat. Azóta itt vagyok. Ha ő akkor nem biztat, meg sem próbáltam volna eljönni onnan.

• Bak Márta: „Szülőként is tapasztalom, hogy az iskola gyakran csak számon kér a gyereken valamit, amit igazából nem nyújt neki.”

nyolcadik osztályos voltam, Hargita megyében laktunk, és két lehetőségem volt: vagy elmegyek matematika–fizika líceumba Csíkszeredába, vagy Székelyudvarhelyre a tanítóképzőbe. Készültem volna Marosvásárhelyre a zeneiskolába, de oda nem nagyon volt esélyem. Nagyon szerettem az iskolás gyermekekkel kapcsolatos dolgokat, de a szüleim ezt egyáltalán nem erőltették. Hárman vagyunk testvérek, és persze gyakran játszottunk iskolásdit, meg a szomszéd gyermekekkel báboztunk, ennek ellenére ez teljesen spontán módon alakult ki. Sajószentandrás

Bak Márta Kolozsváron született 1973. október 3-án. Az elemi iskolát Beszterce mellett, Sajószentandrásról kezdte, majd Szentegyházán (az akkori Szentkeresztbányán) fejezte be. Öt év középiskola után 1993-ban tett képesítő vizsgát a székelyudvarhelyi Benedek Elek Tanítóképzőben. 1993–1997 között a kolozsvári 3-as számú 5–8. osztályos általános iskolában tanított a Monostoron, 1997–2000 között Oltszakadaton (Szeben megye) tanított összevont osztályokban, 2000 óta pedig a Sigismund Toduță Zenelíceumban dolgozik.

– *Körzeti iskola, összevont osztályok, zeneiskola: elég színes a paletta. Milyen tapasztalataid voltak, milyen sajátosságokkal rendelkeznek ezek?*

– Oltszakadáton megható volt az a hihetetlen lelkesedés, ahogyan csüggték egy magyar tanítón vagy lelkészen. A falusi tanítónak közösségformáló szerepe is van, hatással bír a gyermekeken keresztül a fiatalokra, az egész magyar közösségre. Sokkal tiszteletudóbbak ott a gyerekek, nagyon ragaszkodtak egymáshoz is, ezt itt, városban nem éreztem. Különleges helyzet volt, hosszú ideig nem nagyon volt magyar tanítójuk, senki sem tanult tovább a faluból. Akiiket mi tanítottunk, azok közül néhányan tovább is tanultak, persze, ez azt jelenti, hogy elhagyják a falut. Mai napig a falu lelkészei oldják meg ott a magyar oktatást. Mivel román vidék, a gyerekeket már első osztályban könnyen megtanítottuk románul írni-olvasni, mert ötödiktől román osztályba kerültek. Számbelileg persze sokkal kevesebben voltak, előfordult, hogy 11-en vagy épp 7-en voltak összesen a négy osztályban. Ehhez képest városban teljesen másak az elvárások, másak a szülők. Bár én a gyerekeken keresztül látom a szülőket is. A monostori gyerekek közt is jól éreztem magam. Nekik nem nagyon volt lehetőségük a szüleikkel bárhová is elmenni, nagyon hálásak voltak, ha kivittem őket az erdőbe, vagy színházba, bábszínházba mentünk. Sok évvel később azután előfordult, hogy az utcán járva egy 16 éves fiú kivált a barátai közül, s utánam szaladt lelkenedezve. Ez nagyon megható volt, mert általában az ilyen kamasz fiúkra nem az jellemző, hogy utánaszaladnak az egykori tanítónőjüknek az utcán, és érdeklődnek a hogyléte felől, inkább elbújnak. Ráadásul ez a fiú nem volt kimagasló teljesítményű, kivételezett, hanem teljesen átlagos, igazi izgómozgó gyermek.

– *Nem hiszem, hogy jellemző lenne rád a kivételezés...*

– A gyermekek szerint nem is jellemző. Épp nemrég mondta az egyik, most ötödikes egykori tanítványom a zongoratanárnőjének, hogy a tanciban az volt a jó, hogy mindenkivel egyformán foglalkozott. Örülök, hogy így érezte. Csak akkor kivételezek, ha valaki gyengébb valamin: vele többet foglalkozom. Vagy ha tudom, hogy valakit megszüdnak otthon

pl. az elégséges minősítésért, akkor inkább beírom a jót, csak ne bántás.

– *Lehet, hogy ebben rejlik a népszerűség? Téged nagyon szeretnek, becsülnék a szülők is.*

– Sokszor gondoltam, hogy megkérdem a szülőket, szerintük milyen a jó tanító. Én nem mindig azon szempontok szerint válogatnék, mint általában a szülők teszik. Régen nem volt az embereknek lehetőségük válogatni sem iskolák, sem tanítók között, mégis hány tanyasi, egyszerű iskolában nőttek fel hatalmas egyéniségek! Azt gondolom, a példa és a hitelesség számít, és ez ma már sajnos általában is hiányzik az emberek nagy részéből. Nagy szavakat mondunk, nagyok az

kényelmesebb körülmények között, az iskola azonban a közösségi tanulás színtere, ahová azért küldöm a gyereket, hogy megtanuljon közösségben viselkedni. Az információkat a gyerek szinte bárhol össze tudja szedni. Sokkal fontosabbnak tartom, hogy később tudjon kommunikálni. Ezt csak közösségben lehet megtanulni. Gyakran mondják azt az iskolában panaszként, hogy nincs időnk tanítani, mert nevelni kell. Én meg erre azt kérdezem: mire van akkor az iskola, ha nem arra, hogy neveljen? Igenis fontos nevelni, az iskolarendszer követelményei azonban gyakran erőltetett menetre kényszerítik a tanítókat és gyerekeket, épp a nevelés rovására.

• **Bak Márta:** „Az információkat a gyerek szinte bárhol össze tudja szedni. Sokkal fontosabbnak tartom, hogy később tudjon kommunikálni.”

elvárásaink, de nem vagyunk következetesek. Én igyekszem aprólékosan ragaszkodni ahhoz, hogy amit egyszer kimondtam, azt úgy is csinálom, és a gyerekek nagyon megjegyzik, hogy ezt számon is kérem. Az iskolában rengeteg a követelmény, aminek állandóan meg kell felelni. Szülőként is tapasztalom, hogy az iskola gyakran csak számon kér a gyereken valamit, amit igazából nem nyújt neki. Azt gondolom, nem kérhetem számon azt, amit nem tanítottam, mutattam meg a gyerekeknek sem én, sem a szülő. Ma már gyakorlatilag bármely kisgyermek bármit megtanulhatna otthon is, sokkal

– *Gyakran hallani azt is, hogy időnként még a szülőket is nevelni kell...*

– Mindenkinek megvan a maga meglátása. Természetesen a saját gyermekével mindenki úgy bánik, ahogy jónak látja, hiszen minden családnak van egy irányvonala, elgondolása, amelyet követ. Ez nem azt jelenti, hogy mindenkit meg kellene tanítani egyformán gondolkodni. A szülő azonban a gyereken, a gyermek problémáján keresztül látja a közösséget, míg a tanító előbb a közösséget látja, aztán a gyerekeket egyenként. Ezt kellene egyensúlyban tartani, és a gyermek javára fordítani, nem pedig a hibát

keresni. Ezt talán csak úgy lehet, ha bízik egymásban a szülő és a tanító.

– *19 éve vagy a pályán. Azóta sokat változott a világ és felnőtt több generáció. Mennyiben mások a mai gyerekek, mint egykor voltak?*

– Régen, amikor bementünk az osztályba, minden szem ránszegeződött, és síri csend volt. Még kistanciként, a gyakorlatok idején is nagyon szépen lehetett tanítani, nem ment el az energiánk a fegyelmzésre. Be kellett persze vetni érdekességeket, de nem kellett minden percben valamit produkálni, hogy fenn-tartsuk a gyerekek érdeklődését, figyelmét. Akkor is voltak csintalanabbak, akik mászkáltak órán a pad alatt, de nem volt ennyi és olyan kirívó. Ezelőtt kilenc évvel történt meg velem először, hogy megálltam az osztály előtt, és azt éreztem: elnyomnak az elsősök, senki nem néz rám, nem értik, hogy mondani akarok valamit. Ez az idő pedig az újabb generációkkal egyre inkább kitolódik. Néha azt érzem, a kutya hamarabb megértené, hogy ha ránézek, üljön le. Fájdalmas, hogy az ember annyira elvesztette az emberiségét. Nem tragédiaként élem meg, ezzel kezdeni kellene valamit, az iskolarendszer azonban nem követi ezt a folyamatot. Ugyanazokat a dolgokat követeli a mai gyermekektől is, amiket tőlünk annak idején, és akkor kijelentjük mi, pedagógusok, nagy okosan, hogy rossz az emberanyag. Pedig az emberanyag nem rossz, azt mi tettük ilyenné, okosak, értelmesek a gyerekek. A gyereket teljesen befolyásolja a környezete, hiszen azt érzékeli a világban is, hogy senki se néz a szemébe, ha nem jó valami, azt ki lehet cserélni, nem kell küzdeni érte, minden mozog, folyamatosan történik valami körülötte. Megváltozott a világ, az iskolarendszer nem, hiába állítják ezt.

– *Az alternatív pedagógiák se tudnak ezzel lépést tartani?*

– Ott az elméleti alapok biztosan megvannak hozzá, de bármilyen rendszerben a pedagógus elhivatottsága a döntő. Bárhol lehet valaki sikeres, ha érti, amit tesz, azt teszi, amit gondol, következetes, hiteles.

– *Téged is több helyre hívtak, amióta viszsztatértél Kolozsvárra, de hűséges vagy a zeneiskolához.*

– Sokáig fuvoláztam, aztán megtanultam többféle furulyán játszani.

Régizene együttesekben, barátokkal sokszor összeültünk csak úgy, egymás örömeire zenélni. Aztán születtek a gyerekeim, de megvan bennem a ragaszkodás a zenéhez, most is gyakran előveszem a furulyáimat az iskolában a gyerekekkel. Hívtak sokfelé tanítani, mindent meg is néztem, utána is olvastam. Most már sok év után azt gondolom: én ebben a hagyományos iskolában is azt teszek, amit akarok. Az elején még féltem, hogy valamibe belekötnek, de már nem nyugtalanít. És bármilyen ellenőrzés is volt nálam, mindenkit az ragadott meg, hogy milyen jó hangulat van az órán, mindenki aktív, jelentkezik. Kisiskolás korban az a legfontosabb, hogy a gyermek ne veszítse el a kíváncsiságát, és arra az időre, amikor már tudnia kell önállóan tanulni, ne unja, ne utálja meg.

„Az iskolarendszer ugyanazokat a dolgokat követeli a mai gyermekektől is, amiket tőlünk annak idején, és akkor kijelentjük mi, pedagógusok, nagy okosan, hogy rossz az emberanyag. Pedig az emberanyag nem rossz, azt mi tettük ilyenné, okosak, értelmesek a gyerekek.”

– *Hogyan látod, mi lesz a nulladik osztály hozadéka?*

– Ha megvannak a körülmények hozzá, lehetne azt jól csinálni. Egyelőre sok a kérdőjel, hiszen vannak falvak, ahol teremgondok adódnak majd, és hiába legyintünk erre, hogy majd megoldja az önkormányzat. Az anyagi lehetőségeket még nem látja senki tisztán. Ha minden rendben lenne, én el tudnék képzelni valami nagyon jót belőle. Kolozsváron a legtöbb óvodában vegyes csoportok vannak, és ha egy gyerek 3-4 éve jár óvodába, már unalmassá válik. Az óvónőknek is iszonyatosan nagy munka az, hogy a két és fél évest és a hatévest egyformán oktassák. Gyakran tapasztalom, hogy amikor iskolába kerülnek, nem tudnak közösen játszani, egyre ügyetlenebbek, nehezen találják fel magukat a gyakorlati dolgokban, merthogy erre nem

volt elég lehetőségük a vegyes csoportú ovikban. Én abban látnám az előkészítő időszak értelmét, hogy sok játékkal, rajzolással, énekléssel, mozgással, sok gyakorlati tevékenységgel készüljenek fel az írás, olvasás tanulására. Személy szerint szívesen is csinálnám ezt. Most már úgy tudjuk, szerencsére nem kell majd írást, olvasást tanítani. A legfontosabb, hogy rendre, rendszerességre, következetességre szoktassuk a gyerekeket.

– *Mi az, amit különösen szeretsz ebben a munkában?*

– Negyedikben szoktam osztályújságot írni, szerkeszteni a gyermekekkel, kézzel. Most mesélte egy volt tanítványom, aki kommunikáció szakon tanul, hogy kellett vinniük egy újságot. Elvitte ezt a negyediket, kézzel írt, rajzolt, összeragasztott lapot, és hatalmas sikert aratott... A monostori gyerekeket nem láttam sok ideig, egyszer csak kinyomozták, hol lakom, becsengettek hozzám, és meghívtak a bankettjűkre. Nagyon szeretem az osztályünnepélyek előkészítését is, ennek az a varázsa, amíg együtt kitaláljuk, összerakjuk, jó az a sok nevetés és jó hangulat munka közben. Sosem voltam különösebben ambíciós: teljesen meg tudom érteni a közepes tanulókat. Mindig vigyáztam arra, hogy jó legyen az átlagom, de azon kívül aztán nem vittem túlzásba, inkább mentem mindenhová, ahová lehetett. Sosem volt fontos, hogy maximális jegyet kapjak bármiből is, de mindig azt tettem, amit szeretek. Hálás vagyok, hogy a szüleim is támogattak ebben.

– *Ha nem lennél tanító, mivel foglalkoznál szívesen?*

– Fogalmam sincs... Túl sok mindent szeretek csinálni. Többször kérdezték tőlem, hogy nem unalmas tanítónak lenni, mindig ugyanazt csinálni? De ez a munka soha, egyetlen percig sem ugyanolyan. És itt lehetek bármi, ami csak akarok: színész, rendező, irodalmár, díszlettervező, logopédus, pszichológus, szociális munkás, anya, takarító. Szokták mondani: te csak egy tanító vagy. De én úgy gondolom: csak tanító nem lehet bárki.

SÁNDOR BOGLÁRKA

XXII. Erdélyi Magyar Matematikaverseny Gyergyószentmiklóson

A faliújságtól az erdélyi szintű vetélkedőig

Kiegyensúlyozott volt a mezőny a 22. alkalommal megszervezett Erdélyi Magyar Matematikaversenyen (EMMV), amelynek házigazdája az idén a gyergyószentmiklósi Salamon Ernő Gimnázium volt. A február 3–5. között szervezett rangos vetélkedőn huszonöt erdélyi magyar iskola több mint kétszáz 9–12.-es diákja harmincnál több kísérőtanárral vett részt.

A jövő matematikusai

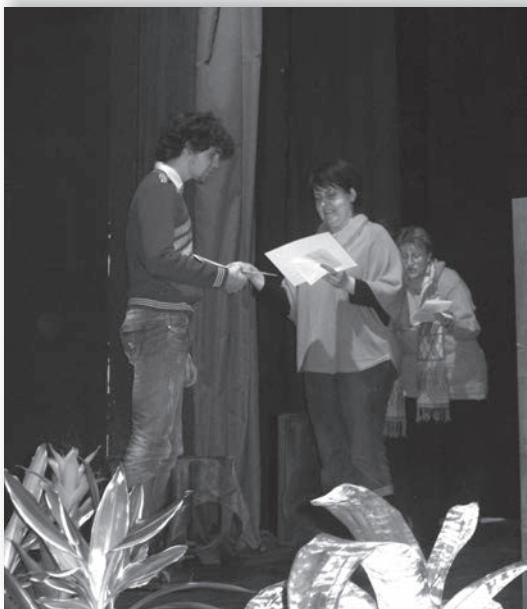
„Színvonalas versenyt zártunk, maximális hozzáállással” – összegezte a XXII. Erdélyi Magyar Matematikaverseny eredményeit dr. Baricz Árpád, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem adjunktusa, az egyetemi és középiskolai tanárokból álló zsűri elnöke. Baricz azt is részletezte, hogy a versenyfeladatok sora javaslatok alapján állt össze, vagyis az erre felkért matematikatanárok küldték be a versenybizottságnak a különféle tematikájú feladataikat, majd ezekből válogatva állt össze az a feladatsor, amelyet a különböző korcsoportban versenyző diákoknak meg kellett oldaniuk. Mint mondta, szép és érdekes megoldási változatokkal hozakodtak elő a diákok, s ez mindenképp a versenyzőket és az őket felkészítő tanárok munkáját dicséri. Baricz ugyanakkor arra is kitért, hogy kiegyensúlyozott volt a mezőny, idén nem volt példa arra, hogy egyik vagy másik gimnázium diákjai taroltak volna. Ám azt biztosan állíthatja, hogy a jövő nagy matematikusait a marosvásárhelyi Bolyai János, a csíkszeredai Márton Áron, a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó, a székelyudvarhelyi Tamási Áron, a szatmárnémeti Kölcsey Ferenc és a gyergyószentmiklósi Salamon Ernő gimnáziumokban kell keresni. Mint az eredményhirdetés is igazolta, a legjobbak, vagyis az Erdélyi Magyar Matematikaverseny, illetve a tanügyi minisztérium első, második és harmadik díjasai többnyire ezen gimnáziumok diákjai közül kerültek ki. A legjobb húsz versenyző márciusban Erdélyt képviseli Kecskeméten a Nemzetközi Magyar Matematikaversenyen.

Egy matematikaverseny viszonyosságai

„Hiszem és meggyőződésem, hogy szükség van ezekre a versenyekre, hogy őrizni kell a sajátos matematikai nyelvezetet anyanyelvünkben” – jelentette ki dr. Bencze Mihály matematikus, a vetélkedő ötletgazdája. Mint kifejtette, az 1980-as években még kolozsvári egyetemistaként szembesült azzal a

helyzettel, hogy az akkori elnyomó rendszer a magyar nyelvű matematikalapokat a román nyelvű fordítására redukálta. Vagyis visszaszorítottak minden magyar matematikai nyelven közölhető lehetőséget, emiatt az emberek önvédelemből azon kezdtek gondolkodni, hogyan is lehet megőrizni ezt a sajátos nyelvezetet. Emiatt még egyetemistaként létrehozta az első magyar nyelvű faliújságot, amit három hét után átalakítottak román nyelvűvé. Következő lépésként 1984-ben az *Ifjúmunkás* ifjúsági lap támogatta, hogy egy erdélyi szintű matematikaversenyt kezdeményezzenek, de nem engedték, hogy erdélyi magyar matematikaversenynek nevezzék. „Így jött létre a Kockafej elnevezésű verseny, amelynek óriási sikere volt” – emlékezett a matematikus, arra is kitérve, hogy a pozitív visszajelzés megerősítette őt abban, hogy ezen az úton kell haladni. Bencze jogi

úton próbálta hivatalosítani a versenyt, azonban félév múltával megszüntették. Ezután a *Brassói Lapok* segítségével kezdeményezte a Kobak elnevezésű versenyt, amely szerencsésen megérte a rendszerváltást. „Ekkor már egy készen kiépített struktúra állt rendelkezésemre, és elindíthattuk az Erdélyi Magyar Matematikaversenyt” – magyarázta Bencze Mihály, azt sem titkolva, hogy amint a verseny ténylegesen kezdett erdélyi méreteket öltetni, finanszírozási gondokkal kellett szembesülniük. Így tíz éven át – a legnehezebb időszakban – Sepsiszentgyörgyön szervezték a versenyt, Bíró Béla matematikatanár irányításával. Ezt követően az ötletgazda a tanügyi tárca ajtaján kopogtatott, követelve az adófizetők pénzéből azt a részt, amivel a magyar matematikai hagyományokat ápolhatják. A beadványai azonban rendre eltűntek, mígnem 16 év múltával Matekovics Mihály minisztériumi tanácsos közbejárás

• **Díjátadó.** A versenyen huszonöt erdélyi magyar iskola több mint kétszáz 9–12.-es diákja vett részt

sával sikerült elérni, hogy már attól az évtől kezdve a minisztérium hivatalos matematikaversenye lett az EMMV, a szükséges támogatással. „Ugye, hogy megérte harcolni érte?” – vetette fel a kérdést az ötletgazda, hangsúlyozva, hogy ma már nagy családdá alakult az erdélyi matematikusok közössége. A versenynek időközben kialakult egy következő lépcsőfoka is, a Nemzetközi Magyar Matematikaverseny, ahol az egész Kárpát-medence magyar ajkú kis matematikusai mérhetik össze a tudásukat.

JÁNOSSY ALÍZ

Kriza János eg a torockói Sel

Sebes Pál – 2006 óta a torockói iskola névadója – harminckét évén át volt az iskola igazgatója, rektora a 19. században. Kriza János is az ő diákja volt, aki később az ő biztatására közölt a *Vadrózsák* című székegy népköltészeti gyűjteményében népies jellegű dalokat, amelyeket még torockói tanulóként írt össze. A 18. században háromezer lakost számláló község lélekszáma mára alig hatszázra csökkent. Emiatt a gyereklétszám is egyre kevesebb és veszélyezteti az iskola létét. Jelenleg 106

2012. február

gykori iskolája, bes Pál iskola

diák tanul a Székelykő lábainál az 1–8. osztályban. Egy-egy osztály 7-8-10-12 gyerekkel működik, az 1. és 3., illetve a 2. és 4. osztályban összevont oktatás zajlik. A torockói iskolában időben igyekeztek megelőzni, hogy az intézményt valamikor majd a megszűnés veszélye fenyegethesse: Bőjte Csaba ferences szerzetes segítségével nevelőotthont létesítettek a faluban. A torockói Sebes Pál 1–8. Osztályos Iskola otthonos és vidám környezetet, színvonalas oktatást biztosít diákjai számára.

FOTÓK • TÓTH ORSOLYA

FOTÓRIPORT

13

2012. február

Nyolc nagyváradai iskola diákjai léptek színpadra Vörösmarty *Csongor és Tündéjével*

Színház az iskolában — iskola a színházban

Hosszú éveken át volt a nyolcadikos osztály magyar irodalom anyagának központi darabja Vörösmarty filozofikus mesedramája, a *Csongor és Tünde*. Tanították is szorgalmasan a darabot, a gyerekek meg tanulgatták – ha nem is olyan nagy lelkesedéssel, mint ahogy az elvárható lett volna. Helyesebben: ahogy azt a tudálékoskodó, a nyolcadikos diák életkori sajátosságairól majd-

hangosan fel is nevettem, annyira tetosztelt a megfogalmazás. A lényege az volt, hogy Csongor és Tünde többször is próbálkoznak, de nem jön nekik össze, míg aztán a végén csak összejön. Hát ez az, tulajdonképpen erről szól a darab. Arról, amiről alapjában véve mindannyiunk élete is: a boldogságkeresésről. S mivel a darabot a reménytelenül szerelmes fiatal Vörösmarty írta,

amit egyetlen szóval egyszerűen csak úgy nevezünk, hogy szerelem.

A mese és/vagy filozófia buktatói

A nyolcadikos tantervet egyetlen vágással ivartalanító – feltehetőleg – kolléga mentségére hoznám fel, hogy lélektanilag képzett. Vagyis tudja, hogy a nyolcadikos korosztály nagyon érzékeny arra, hogy ő már nem gyerek. Mélyen sértve érzi magát a mesétől, önérzetesen vallja, hogy ő már az igazi nagybetűs élet sűrűje felé igyekezne, ahol nincsenek csodapalástban és -bocskorban, varázspalcát szorongató ördögfiókák, folyton átváltozó boszorkányok, titokzatos Éj asszonyok, s az a Tündérhonnak mondott hely sem szerepel a világtérképeken. Ahogy József Attila mondta: „Már nem lógnak a mesék tején”. Jó, de a filozófiát meg nem értik, túl magas nekik, túl unalmas – gondolta a tantervszerző, hát inkább ki vele! Nincs is arról szó, hogy Platónnal vagy Hegellel tömjék bárki is a nyolcadikos fejét – megérti a nagyon egyszerű magyarázatot is, miszerint éppen azáltal lesz nem mese a meséből, hogy Csongornak is, Tündének is van választási lehetősége a maga igaza, vagyis a szerelemben keresett boldogság mellett. Csongornak egyenesen három alternatívát is felkínál a Sorsa: a három vándor boldogságesszményét. Udvarias, jólnevelt fiatalemberként meghallgatja mind a hármat, nem szakítja őket félbe, de nem is tántorodik el a saját céljától. Ő a szerelmét keresi, nem a pénzt, nem a hatalmat és nem is az öncélú tudást. A második találkozásukkor aztán kiderül, hogy neki volt igaza, hisz a vagyon és a hatalom odalett, a meddő adathalmaz pedig az örültbe vezetett. (Ez utóbbi vonatkozást is nagyon könnyen meg lehet magyarázni a nyolcadikosnak: Vörösmarty nem a tudatlanságot, a bunkóságot hirdeti, hanem tizennégy évvel a *Csongor és Tünde* után szó szerint megmagyarázza a *Gondolatok a könyvtárban* című versében, hogy csak a nemzet hasznára fordított tudás mondható igazinak. „Miért e lom? hogy mint a juh a gyepen,/ Legeljünk rajta? s léha tudománytól/

Fotók • SZIGLIGETI.RO

nem teljesen elfeledkező tankönyv várta volna el. Elég sok zagyaság bekerült így a fejekbe és sajnálatos módon nem is világosodott meg mindenki a középiskolában sem a Vörösmarty-művet illetően. Amíg volt felvételi vizsga a kilencedikbe, többször is kapták feladatul – onnan, illetve később, a tizedikben felelevenített ismereteikből győződtem meg arról, hogy a kétszintes drámáról folytatott értekezés nem igazán ért el a célszemélyekhez. De egy alkalommal, már a sokadik hasonló blablát böngészve végre eredeti, kimondottan üdítő szövegre bukkantam. Javító kollegám legnagyobb megrökönyödésére

a boldogság megtalálása sem lehetett számára máshol, mint a szerelemben. Amikor aztán a reformnak csúfolt tűzoltásszerű kapkodás és tudománynak mondott értelmetlen mellébeszélés jött divatba, valakinek eszébe jutott, hogy nincs is mit keresnie a *Csongor és Tündének* nyolcadikban. Merthogy nehéz. Mintha legalábbis az élet könnyű volna! Mintha egy tizennégy-tizenöt évesnek meg se kottyanna azt az óriási, egész belsejét szétfeszíteni akaró súlyt cipelnie, ami éjjel-nappal kíséri és kísérti, ami legfőleg akkor válik lebegő könnyedséggé, ha az a bizonyos másik személy elérhető közelségbe kerül, s

Zabáltan elhenyéljük a napot?/ Az isten napját! nemzet életét!” – írja az említett versben.) Tündének az Éj asszonya kínál alternatívát – a tündérlét halhatatlanságát –, de ő is kitar a földi szerelem utáni vágya mellett. S ha a diák mindezt megértette – és miért ne értette volna meg nagyon könnyen?! – akkor az is világos lesz a számára, hogy a meseelemek csak körítés, egyáltalán nem a főfogás. Ahogy az alapíhletet adó *Szentivánéji álom* is a szerelmi beteljesüléshez vezető rögs út csodálatos tündérrjátéka, de ha még megemlítjük a Shakespeare-remekből írt Mendelssohn-Bartholdy szvitből a mindenki által ismert nászindulót, végképp elillan a Vörösmarty-mű „nehézsége”.

Közel vinni a klasszikusokat a diáksághoz

Vörösmarty nemcsak elsőként hirdette meg a hiteles, szövegű műfordítás szükségességét, de Shakespeare-fordításaival maga járt elől jó példával. S hogy nemcsak „az avoni hattyú” műveinek megismertetése volt fordítói munkájának célja, hanem némi szakmai „továbbképzés” is, azt éppen a *Csongor és Tünde* bizonyítja. Hiszen a 19. század első felében alig volt hazai színpadi mű, illetve ami volt is (például a *Bánk bán*), az dramaturgiai szempontból nagyon sok kívánnivalót hagyott maga után. Shakespeare-től viszont volt mit eltanulnia bárkinek. Ezek után az sem véletlen, hogy amikor a nagyvárad i Szigligeti Színház elindította *Színház az iskolában* – iskola a színházban elnevezésű projektjét, bevallottan a magyar klasszikusokat akarván közel vinni a középiskolásokhoz, akkor első kísérleti előadásként a *Csongor és Tünde* mellett döntöttek. Szabó K. István rendező, a színház művészeti vezetője javasolta a darabot, Dimény Levente színművész pedig, a projekt menedzsere elfogadta. Megkeresték a magyar nyelven (is) tanító középiskolákat és megkezdődött a szereplőválogatás. Az iskolaigazgatók mindenik tanintézetben nagyon pozitívan álltak a kezdeményezés mellé, kijelölve a kapcsolattartó tanárokat. Tóth Mártától, az Ady Endre Elméleti Líceum igazgatónőjétől kérdeztem, hogy a tanmenetben nem okozott-e némi fennakadást, hogy három csapat is készült az előadásra az iskolából. A gimnáziumukban – ahogy más iskolákban is – van hagyománya a diákszínjátszásnak, állandóan tartanak szavalóversenyeket is, úgyhogy nagyon természetesen álltak hozzá. Az igazgatónő – maga is magyar szakos tanár

lévén – külön értékelte, hogy a színművészek milyen diplomatikusan jártak el a „castingnál”, ugyanis senkit nem utasítottak el, nem beszéltek le, de eleve számítottak némi lemorzsolódásra. S hogy mennyire jó volt a színház és iskola közti együttműködés, azt bizonyítja, hogy már jövőbeni terveik is vannak: elindítják a Balassi költészetére épülő Bálint-napi versünnepet, elsőként a költő madaras verseiből mutatva be összeállítást, amit kiállítással kötnek össze, így szemléltetve a daru, hattyú, pelikán, sólyom, páva, galamb és fülemüle jelképességét a Balassi-versekben. Be szeretnék mutatni a másort előbb a Megyei Könyvtár dísztermében, majd a többi iskolában, szeptemberben pedig várhatóan újabb színházi előadás lesz, ugyancsak Balassi-mű, a *Szép magyar komédia*.

Nyolc diákcsoport, nyolc színész

A szereplőválogatás után végül nyolc csapat kezdte meg a felkészülést, nyolc színművész irányításával. Az Ady Gimnázium három csapatát Csatlós Lóránt, Hunyadi István és Ababi Csilla, az Eminescu Főgimnázium két csapatát

– előtt pedig három napon át összpórákat tartva készültek fel. A tanév elején beindult próbákat egy csapat több, másik kevesebb alkalomra időzítette, de a színházbeli összpórákon úgy jártak el a diákok, mintha otthon vagy legalábbis az iskolájukban járkálnának. Az utasításokat értették, elfogadták, megcsinálták – alig-alig volt köztük elfogódott. Bevallom, hogy a nézőtérén ülve és figyelve a nagyon-nagyon összetett munkájukat, folyton beugrott Shakespeare *Ahogy tetszik* című darabjából a már-már közmondássá vált „Színház az egész világ./ És színész benne minden férfi és nő:/ Fellép és lelép: s mindenkit sok szerep vár/ Életében, melynek hét felvonása/ A hét kor.”

Mindenik csapat egy-egy önként vállalkozó tagja mondta el iskolatársainak is a véleményét. Józsa Lidia, a Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium 12-es diákja szerint a szöveg nem okozott különösebb gondot, hiszen 11-ben tanulták, csak fel kellett eleveníteniük. Hogy melyik csapat milyen jeleneteket játszik, azt sorshúzással döntöttek el, ez sem okozott semmi gondot. Irányítójuk,

Tóth Tünde és Dimény Levente, a Szent Lászlósokat Hajdu Géza, a Lorántffy-s csapatot Kocsis Gyula, a Tanítóképző és a Művészeti Líceum közös csapatát pedig Pál Hunor irányította. A csapatok egymástól függetlenül, saját ötletekre építve kezdték meg a munkát, a bemutató – január 22., a Magyar Kultúra Ünnepe

Kocsis Gyula színművész nagyon érdekesnek tartotta a munkát, bár eleinte nem volt könnyű, nagy türelmet igényelt. Most viszont már bármikor belevágna hasonló kezdeményezésbe. Sütő Emese, az Ady Líceum Csatlós Lóránt irányította csapatából csak 10-es, számára új volt a Vörösmarty-szöveg, de

többször elolvasták, magyarázták és értelmezték, s csak azután kezdődtek a tulajdonképpeni próbák. Csatlós Lóránt tizenkét éve vezeti az Oberon Csőszínház elnevezésű amatőr együttest, de ez mégis más jellegű munka volt. Nagyon örült, hogy gyorsan sikerült összekovácsolni a csapatot. Tóth Tünde Eminescu-s csapatából Ungvári Dávid is tizedikes, ő sem ismerte még a darabot, elolvasta, de igazán a megbeszélések során értette meg. Tóth Tünde elárulta, hogy nemcsak ötöle a gyerekek, de ő is sokat tanult a diákoktól, mindenekelőtt improvizálásra bármikor kész nyitottságot. Ők heti két alkalommal találkoztak, a legnehezebbnek a technikai fogások bizonyultak.

Mivel Pál Hunor két középiskola diákjaiból verbuválódott csapatot irányított, a beszélgetésen mindkét iskolából részt vett egy-egy tanuló: Nagy Réka, a Tanítóképző 12.-ese, Borzási Dávid pedig 9.-es a Művészetiben. Réka ismerte a darabot, ők 10.-ben tanulták, Dávid csak hallott róla, de a közös munkával könnyebb volt megérteni. Pál Hunor azt mondta, hogy számára csoda volt ez az együttes munka, s bár eleinte voltak zökkenők, hamar derűs, jókedvű csapattá kovácsolódtak. Majdnem minden nap találkoztak, mert azt akarta, mindenki érezze, hogy van kifutási lehetősége. A csapat is, irányító művészüik is bármikor szívesen folytatná ezt a kísérleti munkát. Réka pszichológusnak készül és úgy érzi, nagyon sok tapasztalatot gyűjtött

majdani pályájához, Dávid fuvolaszakra tanult, fuvolaművésznek készül – természetesen tehát, hogy az ő Csongorja fuvolamuzsikával vallott szerelmet. Az irányító művészek közül korban Hunyadi István áll legközelebb a diákokhoz, hisz ő frissen végzett, első évadát élő színész. Örül, hogy bátor, bevállalás csapatot kapott, lendületes, odaadó volt a közös munka. Ugyanígy érzi Bondár Tibor csapattag is, az Ady 11.-es diákja, aki elmondta, hogy neki magyartanárnője és egyben osztályfőnöke ajánlotta figyelmébe a lehetőséget és nagyon örül, hogy felvállalta. Ha lesz alkalmá, a következő műsorokban is szeretne részt venni, mindegy, milyen szerepben, mert akármilyen karakter lehet nagyon jó is.

A színházi munka mint „egzotikus utazás”

Dimény Levente a saját csapata irányítósa mellett az egész projekt összefogását is magára vállalta – bevállása szerint egyáltalán nem bánta meg a nagy kihívást. Ellenkezőleg: már tervezi a következő műsorokat. Csapatából Bíró Árpád, az Eminescu Főgimnázium 12.-es diákja „régimotorosnak” számít, hisz évente részt vett szavaló- és tantárgyversenyeken, de ez a munka mégis nagyon sok új tapasztalatot jelentett a számára. A művet két éve tanulták, de most egészen más megvilágításba került: teljesen emberközeli lett, mert a tananyag az inkább a tündérmese felé vitte. Mírigy szerepét

vállalta és nagyon nagy kedvvel oldotta meg. Egyébként a jövőben sem akar elszakadni a színházról, dramaturg szeretne lenni. Hajdu Géza a Szent László Katolikus Iskolacsoport csapatát irányította, elmondása szerint aránylag sokat kínlódva az értelmező olvasással. A jelentkező 9–10.-es még nem ismerték a darabot, nehezebben ment a munka, s bár a végére összeszoktak, meggondolná, hogy újabb kísérletbe belevágna-e. Ababi Csilla viszont nagy örömmel kezdene bármikor újra, mert úgy érzi, sokat tanult a diákoktól, akik között volt olyan, aki még nem volt színházban, s úgy fogták fel a munkát, mint egy egzotikus utazást. Balogh Dorottya 11.-es diák ismerte nagyjából a darabot, de még nem olvasta teljesen. Mostanra nagyon könnyen megértette, úgy érzi, hogy az egész világról elmond mindent, hisz neki az Éj királynőjének a szerepe jutott. A verses szöveg volt egy kicsit nehéz, de reméli, hogy sikerült megoldania.

Hármat egy csapásra

Szeretnék elkerülni bármiféle didaktikus összefoglalást, következtetéselevonást, ehelyett inkább két érdekességet említenék meg. Az első összepróba bizony erősen belenyúlt az éjszakába: fél három után fejezték be. A másnapi próbán megjelent az egyik diáklány anyukája, emelt hangon kérve számon a „kimaradást”. Mert hívta ugyan folytonosan telefonon a gyereke, de ő el sem képzelte, hogy a színházi munka ilyen idő- és munkaigényes. Az irányító színészek közösen „igazolták” a leánykát, az anyuka megnyugodott, a művészek pedig befelé mosolyogtak: íme, mostantól még lesz valaki, aki megérti, hogy a művészet az nem csupán önmutogatás és ágálás a színpadon, hanem kőkemény munka. Végül pedig a mindennél beszédesebb siker: eredetileg egyetlen előadást terveztek, de még a bemutató előtt kiderült: fog kelleni egy második is. Jelenleg már a harmadik – ugyancsak táblásházon vannak túl. Lehet, hogy még következik a folytatás is?! Ha igen, az mindenkinek örömeire volna – stílusosan Vörösmartyval szólva: „ez jó mulatság, férfimunka volt”!

MOLNÁR JUDIT

Bábszínész. Vagy focista?

Mi leszel, ha nagy leszel – doktor bácsi, mozdonyvezető, pilóta, űrhajós... meg ilyenek. Zsenge korban a gyerekek ehhez hasonló pályára készülnek, s csak mi, szülők tudjuk, hogy ő lesz majd, aki felfedezi, kitalálja stb. No, az én fiam már az első ilyen kérdésre rávágta, hogy bábszínész, és ettől azóta sem tágít. Pedig azóta már nőtt, nem is keveset, de mégis, most tízéves nagyokosként is csak annyi engedményt hajlandó tenni, hogy előbb focista (ezzel tudniillik pénzt akar keresni), majd bábszínész. Sőt – bábszínész egy óvodában, ahol ingyen tart majd előadásokat, mert nem baj, ha szegény is marad, de legalább azzal foglalkozik, amit szeret. Az ilyen kinyilatkoztatások idején esik gondolkodóba a szülő, hogy most akkor vajon ezt jól elszúrta, vagy éppen ellenkezőleg? (Mondjuk, ezt most ne az életmódvezetési tanácsadók elemezzék ki, mert abból csak rosszul jöhetünk ki.) Meg azon is lehet gondolkodni, hogyan jutottunk idáig. Hogyan is?

Számomra a nyolcvanas évek közepén kezdődött: egy színházrajongó pedagógussal, néhány, később barátá vált osztálytárral, és olyan áldozatos munkával, amelyben nem éreztük a munkát és az áldozatot, csak a játék mindent felzabáló örömet.

A csúnya lány, akinek szép a haja

Székyudvarhelyen akkor még nem volt színház – népszínház volt és művelődési ház, a népszínháznak állandó előadásai voltak, a művelődési házban pedig időről időre (emlékeim szerint meglepően sűrűn) vendéglőadásokkal szerepelt a kolozsvári, marosvásárhelyi és nagyváradi társulat. Mi pedig – kisdíákok –, ha nem fértünk be a terembe (mert az is megtörtént viszonylag gyakran) vagy talán csak brahiból, a zsinórpadról néztük végig a felnőttelőadásokat. (Így esett, hogy a színésznő, jelenet közben, az égre emelvén a tekintetét, néhány kíváncsian vihógó kiskamaszfejet láthatott.) Néha megpróbálom felidézni, mennyi maradt meg azokból az előadásokból, azt hiszem, nem sok. Csehov *Ványa bácsiját* is akkor láttam először, úgy emlékszem, nagyon megérintett, ma már semmire nem emlékszem az előadásból, viszont Szonya mondatát a csúnya lányról, akinek szép a haja, akkor jegyeztem meg egy életre. Félek kimondani, hogy színházi nevelés,

Fotó • BIRÓ ISTVÁN

• **Ifjú színházrajongók.** Lázár Ervin *A Négyszögletű Kerek Erdő* című meséje a Kolozsvári Állami Magyar Színház előadásában

annyira ijesztően akarnak fogalom, de ha valahogyan mégis le kellene írni, mi történt akkoriban velünk, iskolásokkal, talán ez a kifejezés fedné a leginkább a teljes valóságot. Mert színházi nevelés volt, amiről mi nem is tudtunk, hiszen csak annyit fogtunk fel az egészből, hogy a magyarórák feldobják a napot, azért érdemes suliba járni. Csak azt tudtuk, hogy a színészkörben (mi színjátszókörnek hívtuk) részt venni jó, hogy vasárnap reggel 10 órakor, amikor még alszik a város, próbára indulni akár sárban, hóban nem áldozat, hanem öröm. A drámapedagógia fogalma számunkra (és nem csak) teljesen ismeretlen volt, viszont a magyarórák játékkal és csapatépítő tréningekkel teltek el, és senkinek nem okozott gondot a kötelező tananyag megtanulása. Majd mi lettünk az ifjúsági tagozat a népszínháznál – ez akkor egyenlő volt a legmagasabb kitüntetéssel, és a felnőttekkel együtt léphettünk színpadra, gyerekdarabokban, másodállásként az iskola mellett. Hát ez volt a színházi nevelés úgy, hogy közben lázadó kamasszá cseperedve soha nem kellett attól tartanunk, hogy valamit már megint ránk akarnak erőszakolni. Így „vittek” bele többünket is a színház világába úgy, hogy aztán később soha ne tudjunk róla leszakadni.

Feloldódni közös élményekben

Hasonló dolgot valósítottak meg Nagyváradon a Szigligeti Színháznál, ahol 84 középiskolás vált elkötelezett színházrajongóvá, mert a színházi nevelés akkor kezdődik, amikor az ember a legfogékonyabb. A gyerekelőadásokkal, a színházba bevitt magyar- vagy világirodalom órákkal, a közös játékkal, amelyek által nemcsak színházlátogató közönség nevelhető a következő generációból, hanem talán nyitottabb, az újra fogékonyabb felnőtt. A gyerekelőadásokon általában megtelik a nézőtér, annak ellenére is, hogy manapság már akár három-négy rajzfilmcsatornát is nézhetnek otthon magyarul, hiszen amellett, hogy jó kapcsolódási lehetőség, olyan közösségi élmény is, amelyre szüksége van minden szociális lénynek, és ezt a gyerekek még pontosan tudják. Szükségünk van arra, hogy közös élményekben oldódjunk fel.

Nos, ha ez magyarázat, akkor talán így jutottunk idáig. Mire számíthat a színházzal beoltott szülő? Nem mozdonyvezető, nem pilóta: bábszínész. Évek óta töretlenül. És persze, focista – mert valamiből élni is kell.

KETESDY BEÁTA

„Szeretem a színházat, mert élőben látjuk”

A szatmárnémeti 10-es Számú Általános Iskola 5. B. osztályának tanulói szeretnek színházba járni, ám többségük jobban kedveli a filmeket, mert azokat bármikor megnézheti, visszatekerheti, a színelőadásokat pedig ritkábban van alkalmuk élvezni.

Poncog István-Roland

Elég ritkán járok színházba, mert az idei évadban nem váltottam bérletet. Legutóbb a *Valahol Európában* című musicalt láttam, amelyet kifejezetten élveztem, mert vicces jelenetek tarkították. Egyébként a filmeket

jobban kedvelem a színelőadásoknál, főleg az akciódús jelenetek kötnek le.

Jódi István

Nem szoktam színházba járni, mert nincsen bérletem, jegyet pedig csak nagyon ritkán váltok. Tavaly rendszeres színházlátogató voltam. Karácsonykor megtekintettem az ingyenes gyerekelőadást, *A kék*

csodatornát, és nagyon élveztem. Tetszett a játék, a történet maga és a színészek beszéde is. A filmeket jobban szeretem, mert közben azt csinálhatok, amit akarok, a színházban pedig figyelni kell.

Bereczky Fanni

Elég gyakran látogatom a szatmári színház előadásait, ugyanis az idei évadra is váltottam bérletet. Legutóbb a *Sietünk sehová* című előadást tekintettem meg, amelyet gyerekszínészek adtak elő a színházépület 120 éves évfordulóján. Azért tetszett nekem, mert

ez volt az eddigi legviccesebb előadás, amit láttam.

Muhi Balázs

Szeretek színházba járni, mert szép, és bérletet is váltottam az idei évadra. Legutóbb *A kék csodatorna* című előadást sikerült megnéznem. Nagyon tetszett, mert vicces volt, és jól lehetett szórakozni rajta.

Emellett azért kicsit unalmas is volt, mert hosszúra sikeredett. A film jobban tetszik a színháznál, mert azt bármikor vissza lehet tekerni.

Háger Erik

Szívesen látogatom a színházi előadásokat, mert humoros produciókat láthatok. Van bérletem is, így elég gyakran sikerül eljutnom az előadásokra. Nemrég a diákszínjátzó fesztivál legjobbjait sikerült megnéznünk, és vegyes véleményem alakult ki róluk: volt, amelyik humoros és érdekes volt, mások pedig unalmasnak tündek. Ettől függetlenül a színház sokkal jobb a tévénél, mert élő műfaj.

Szabó Anna

Az osztályommal és a szüleimmel is szoktam színházba járni. Legutóbb *A titok* című előadást láttam, de nem igazán tetszett nekem, mert kissé gyerekes volt. A színházat sokkal jobban kedvelem, mint a tévét

vagy a filmeket, de sajnos színelőadás nincsen minden nap.

Csorvási Bianka

Minden előadásra elmegyek, mert szeretek színházba járni. A legutóbbi előadás nekem kifejezetten tetszett, mert vicces és szórakoztató volt, illetve számos titkot rejtett, amelyet érdemes volt felfedezni.

Szolomájer Noémi

Szoktam színházba járni, mert szeretek előadásokat nézni, és bérletem is van. Nemrég *Az emberke tragédiája* című előadást láttam, és nagyon tetszett, mert ügyesen összeállított produkció volt. A filmeket is szeretem, de nem annyira, mint a színházat, ugyanis ez utóbbi élő műfaj.

Balogh Dávid

Az osztályommal szoktam színházba járni, amikor csoportosan elvisznek minket, mert saját bérletem nincsen, de régebben volt. A legutóbbi előadásban, amelyet láttam, a vicces részek tetszettek, de sok olyan része is volt, amit nem élveztem.

Szabó Roland

Azért szeretek színházba járni, mert érdekes előadásokat láthatok. Éppen ezért bérletet is váltottam tavaly ősszel. Legutóbb a *Liliomfit* láttam, és tetszett, mert érdekesnek találtam, azt viszont nem szerettem benne, hogy sokat énekeltek a színészek.

Vajnay Dorottya

Csak néha megyek el a színházi előadásokra, mert vannak olyan produciók is, amelyek unalmasak. Tavaly volt bérletem is, de idén nincsen, mert elfelejtettem venni. A filmeket jobban szeretem, mert sokkal izgalmasabbak.

Szakács-Orha Apor-Erik

Ritkán szoktam színházi előadásokra járni, mert nincsen bérletem, de nem vagyok oda a színházért. Mivel nincsen bérletem, kölcsön szoktam kérni azoktól az osztálytársaktól, akik valamilyen oknál fogva épp akkor nem tudnak elmenni megnézni az előadást. A filmeket jobban szeretem a színháznál, mert a tévében inkább közvetítenek olyan műsort, ami tetszik nekem, a színházban ritkábban látok ilyet.

Tivadar Zita

Nem igazán szeretem a színházat, de szoktam előadásokra járni. Bérletem is van, mert anyukám azt akarta, hogy legyen. A filmeket sokkal jobban kedvelem a színháznál, mert a karakterei valóságosabbak és sokkal több a történet is bennük.

Lovas Dalma

Igen sokat járok színházba, mert bérletet váltottam az idei évadra. A filmeket és a színházat is nagyon szeretem. A színielőadásokat azért, mert a barátaimmal mehetek el megnézni őket, és élő műsort láthatok. Ellenben az a rossz benne, hogy egy jó darabot csak egyszer nézhetek meg, mert annyiszor szerepel a bérletemben. Ezzel szemben a filmet bármikor újranezhetem, ám az nem élő.

Elek Eszter

Minden évadban váltok bérletet, mert kedvelem a színházat, és nagyon szeretem az élőben játszódó jeleneteket. A legutóbbi gyerekdarab nem volt olyan izgalmas, mint a többi, így nem is nyerte el a tetszésemet annyira. Kicsit unatkoztam közben. A film azért jó, mert bármikor újranezhető, a színházi produkciónak pedig egyedi varázsa van.

Csaholczi Arnold

A legutóbbi előadás azért tetszett, mert korábban már olvastam, és most megnézhettem a színpadon is, így élőben láthattam. Váltottam bérletet is, így gyakran látogatok a színházi előadásokat. Sokkal jobban szeretem őket a filmeknél.

Sopronyi Kristóf

Nem járok színházba és bérletet sem váltottam. A karácsonyi előadást megtekintettem, és izgalmasnak is találtam, de túl hosszú volt számomra. A filmek jobban tetszenek nekem.

SZÖVEG ÉS FOTÓK: VÉGH BALÁZS

Hajnali

A reggelek nehezek. A hajnalok. Felkelni hatkor. Még húz magába az ágy, még megvárnád, hogy ne az utcalámpák fénye világítson kint. De hétre kell menned. Tíz, tizenöt perccel hét előtt elindulsz (jó esetben, ha szentgyörgyi vagy), s első lépéseidnél még bizonytalankodsz: este van még vagy már hajnal? Tegnap fél kilenckor értél haza, nem volt ilyen hideg, bizonyosan hajnal van.

Elindulsz az Új negyedből. Köddel mész, hideggel s arcpiórral. Tíz hajnali perc, egy örökkévalóság.

Ismételnéd a leckéket, de minden figyelmedet leköti, hogy hova lépj, a félhomályban alig látsz valamit. Az út negyedén egyedül vagy. Van négy perced végiggondolni a napod, figyelni a lépésekre, aztán emberek jelennek meg. Egyszerűek. Felfelé jönnek seprűvel, húznak maguk után egy zöld szemetest, fűlsiketítően zörög végig a rossz járdán. Maguk elé néznek, fáradtak és fáznak. Hétre rendbe kell rakni a várost. Aztán még ott vannak a gyári munkások, falusi tanítók, akik a hajnali buszra várnak. Nejlonzacsó kezükben. Nincstelenség, köd és gyárfüst. Jó reggelt, Sepsiszentgyörgy!

Hol is élünk? Mikor is élünk? Ez a fejlődés, ez a hajnali nyomor? Huszonegyedik század?

Úgy érzed magad, mint egy történelemtankönyvben. Éljen nyolcvankilenc, éljen a rendszerváltás, megváltjuk a világot!

Te pedig késel. A lámpa piros, nem érsz be az iskolába hétre. Hét óra hat perckor ott állsz a kapuban, hajad nedves a hajnali ködtől, szemeid mintha nem is lennének, arcod vadalma, s mielőtt bemennél, elgondolkodol: reggel van vagy este?

Egyik sem, kedves. Hajnal van, hét óra múlt hét perccel. Vár a zeneóra. A kémia-, magyar-, angol-, biológia-. Héttől háromig vár az iskola. Embertelen. Embertelen dolog hétre menni iskolába, de buszra várni, szemeteseket tologatni hajnali kábulatban még embertelenebb. Hol is élünk mi?

Ne, ne gondolkodj. Most már ideje bemenni.

KALI ÁGNES

a sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Elméleti Líceum 9. osztályos diákja

A rend arcai, avagy rend a rendetlenségben

„Rend a lelke mindennek” – cseng fülünkben a jól ismert szólás-mondás, de hogy kinek mit jelent a rend, az már sokszor nézőpont kérdése. Egy biztos,

még a bútorzat elmozdítására is szükség lehet ahhoz, hogy igazi legyen végre a játéktér. A székekből hókotrót, favágó gépet, az asztalokból hajót vagy épp

A pusztán formai rend merev, életellenes, céllenes, de a kaotikussá vált játéktér szintén az lehet.

Érdekes párhuzamot lehet vonni az emberi lélek eme megnyilvánulása és a természettudományok megállapítása között, miszerint egy tökéletesen kaotikus, vagy abszolút rendezett állapotú fizikai rendszer a legegyszerűbb: gyakorlatilag kisszámú paraméter segítségével leírható. Ez egyben azt is jelenti, hogy az ilyen rendszerek minimális információt hordoznak, ezért „nem életszerűek”, hiszen bennük nem kodifikálhatók még a legegyszerűbb élő szervezetek működéséhez szükséges információk sem. Az élettől tehát „idegen” a tökéletes rend és az abszolút rendetlenség is, az élet rendet igényel a rendetlenségben.

De hogyan alakulhat ki a gyerekekben az egészséges rendszeret igénye?

Több anyuka is panaszkodik arra, hogy gyereke otthon nem hajlandó elrakni játékait. Mit tegyünk ilyenkor? Ilyen helyzetben is – mint minden más nevelési cél eléréséhez – odafigyelésre, következetességre van szükség. Nekünk, óvodapedagógusoknak a szülőkkel együtt arra kell törekednünk, hogy lehetőséget adjunk a gyerekeknek arra, hogy a saját rendjét megvalósíthassa, mert abban is megnyilvánul saját személyisége. Következtesen ragaszkodjunk ahhoz, hogy ő maga rakja el játékait, de legyen türelmünk kívánni, esetleg segítsünk neki, de ne mi irányítsuk. Lehetőség szerint biztosítsunk számára megfelelő teret, hogy a tárgyakat saját elképzelése szerint csoportosítva rakosgasson. Ha elérjük, hogy számára is fontos legyen a dolgok megőrzése, ha minden alkalommal kedvesen, de nagyon következetesen helyre tetjük a már nem használt eszközöket (és nem mi tesszük el a gyerek helyett!), akkor megelőzhető, hogy a feje tetejére álljon a világ, hogy eluralkodjon a káosz. Egyben olyan mintát mutatunk a gyerekeknek a dolgok megőrzésére, mely az idők folyamán fokozatosan beépülhet személyiségébe.

A SZERZŐ FELVÉTELE

- **Különbejáratú rend.** „Egy óvodai csoportban minden nap akkor kezdődik igazán az élet, ha majdnem minden játék lekerül a polcról.”

a rend esztétikai értéket hordoz, hiszen ami rendetlen, az általában taszító, negatív értékítéletet sugall, lehangol, csökkenti a teljesítőképességet. De ugyanolyan taszító lehet a túlzott rend is, az öncélú rend, amit egyáltalán nem tudunk értékelni. Persze, ilyet óvodában elképzelni sem tudnánk.

„Ha elérjük, hogy számára is fontos legyen a dolgok megőrzése, ha minden alkalommal kedvesen, de következetesen helyre tetjük a már nem használt eszközöket, akkor megelőzhető, hogy eluralkodjon a káosz.”

Egy óvodai csoportban minden nap akkor kezdődik igazán az élet, ha majdnem minden játék lekerül a polcról, mert mindenikre szüksége van valakinek, sőt

úszómedencét, és még ki tudja, mi mindent lehet kialakítani, hogy elkezdődjön a közös szerepjáték. Ha valaki ilyenkor kukkant be óvodai csoportunkba, bármi észébe juthat a látvány kapcsán, egyedül az nem, hogy rend van. Pedig ez igenis rend, igaz, a mi „rendbeállítottságunk” szerinti rend. Mert ha minden gyerek játszik vidáman, önfeledten, és jól érzi magát ebben a játékban, csak a formai rend hiányáról beszélhetünk. Rendetlenséggé akkor válik, ha a nem használt játékok szerteszét hevernek, ha odáig fajul a dolog, hogy már a közlekedést is akadályozzák. Ilyenkor közbe kell lépünk. Arra kell törekednünk, hogy egy alapvető rendszintet valósítsunk és tartsunk meg, egy olyan rendszert, mely „élhetővé” teszi a környezetet. Rend nélkül nem tudunk élni, egész életünk rendezett keretek között zajlik. Amit általában rendetlenségnek nevezünk, az nem annyira a rend hiánya, mint inkább annak más megjelenítési formája. A rend hiánya a teljes káosz és nem a rendetlenség. A rend-rendetlenség formai részét kell elkülönítenünk egymástól.

LAKATOS ANNA
a kalotaszentkirályi
óvoda óvónője

A céltudatos szülő közhelygyűjteménye

Hat óra elmúlt, gyorsan ki az ágyból, mert elkésel (persze hogy beír hiányzó-nak, s nem is igazolja, még három ilyen, megy lefele a magaviseletjegy). Te tényleg nem hallod meg az ébresztőt vagy szórakozol velem? Öltözz gyorsan! Tíz perc múlva hét, siess! Sebaj, ha ráfagy a hajnali pára az arcodra, majd óra végéig kiengedsz. Üld végig csendben a hét órát, és figyelj, nehogy valami fontos információ elmenjen melletted. Csak ülj csendben és figyelj, hogy mindent megérthess. Aztán kettőkor siess haza, siess nagyon, mert vár a matek vagy román vagy német különítanár, legyen időd gyorsan ebédelni. Ne késs el, nem hiába fizetünk annyi pénzt... és még legyen időd átnézni az anyagot, amit feladott, tudod, hogy mennyire haragszik, ha nem készülsz alaposan. Ha szeded a lábad óra után, ötre hazaérhetsz, és még van időd megtanulni az iskolai házikat is. Tudod, megmondta az oszíd, hogy egy hetedik gyermeknek napi négy órát kell tanulnia otthon, hát kilencre befejezheted. Jól hallom? Kosarazni mennél a lányokkal? Elképesztő, hogy milyen ötleteid vannak. S amíg te kosarazol, ki tanulja meg helyetted a leckéket? Talán én?

Segítsek a románban? Atyaég, annyira fáradt vagyok... a főnököm ma

a szuszt is kihajtotta belőlem. Te mitől lennél fáradt? Csak figyelned kell és csendben lenni, esetleg, ha kérdeznek, válaszolni. Ebben mi lehet ennyire fárasztó? Na hozzád, legyünk túl rajta. Istenem, te ennyit sem értesz meg, hogy akarsz vizsgázni nyolcadik végén? Pedig ha azt elszúrod, aztán tényleg mehetsz a fémipari szakközépiskolába, pedig neked egyetemre kell mened. Hogy mit jelent az, hogy *pronume reflexive*? Valamilyen névmás, nem mondja meg a tanárnő? Ja, igen, nem szólal meg magyarul, mondta már a szülőin is, hogy ő modern nyelvtanítási módszereket követ. Akkor hogy fordítjátok le az új leckét? Hogy értitek meg? Tippeltek, értem, és amelyek a legközelebb áll, arra bólint a tanárnő. Na gyere, gyorsan fejezzük be a románt, mert vacsorát kell készítenem. Neked is hagyunk belőle, ha addig befejezed a tanulást. A rajtot hagyd legutoljára, azt fáradtan is elkészítheted, és abból nem is adnak rossz jegyet, az nem annyira fontos. A matekfeladatot nem érted? Hát mondd meg a tanárnőnek. Hogy ideges lesz tőle és kiabál? Biztos azért, mert nem figyelsz eléggé órán, mikor adja le a leckét. Semmi más dolgod nincs, mint odafigyelni. Azért nem

érted, mert álmodozol órán, badarságokon jár az eszed. Én nem tudok segí-

„Hagyd azt most, abból nem kapsz jegyet, tanuld inkább a törцит, kémiát, fizikát, biológiát, vallást, mert felelhetsz vagy írhattok, és tudod, az általános is számít... úristen, már fél tíz, és te még mindig a magyar házíval piszmogsz...”

teni, ez nekem már magas, nem emlékszem rá, majd holnap a matek különön megkérde. Az már késő, mert holnapra kell? Hát próbálkozz még, próbálkozz... ha figyeltél órán, meg kell tudnod oldani. Még a fotókat is el kell készítened fotókörre? Hagyd azt most, abból nem kapsz jegyet, tanuld inkább a törцит, kémiát, fizikát, biológiát, vallást, mert felelhetsz vagy írhattok, és tudod, az általános is számít.... úristen, már fél tíz, és te még mindig a magyar házíval piszmogsz... le kell feküdni, mert reggel koránkelés. Még nem vacsoráztál, na gyorsan egyél, s fogmosás, be az ágyba. Mit beszélsz, hogy elmegyünk-e színi a vakációba? Viccelsz? Akkor hogy készíted el a vakációs házikat és mikor pótolod be azt, amiből lemaradtál év közben? Mindig csak a szórakozáson jár az eszed, zenét hallgatnál, olvasnál csak egyfolytában, ahelyett, hogy végre megértenéd, mennyire fontos a tanulás a jövőd szempontjából. Minden könyvet el kellett zárjak, annyiszor kaptalak már rajta, hogy tanulás helyett olvasol. És a fülhallgatódat is ezért kellett apró darabokra vágnom... mi lesz belőled, ha tanulás helyett a hülye zenét hallgatsz? Atyavilág, hogy neked mindig máshol járnak a gondolataid, ahelyett, hogy azzal foglalkoznál, ami igazán fontos az életben. A tanulással, persze hogy a tanulással, mi lesz így belőled, fiam...

• RAJZ: FARKAS ILONA JANKA, 3. OSZTÁLYOS

- „Hat óra elmúlt, gyorsan ki az ágyból, mert elkésel! Te tényleg nem hallod meg az ébresztőt vagy szórakozol velem?”

FARKAS KINGA

Jó pedagógus versus sztárpedagógus

Harmadikos kisfiú azt vágja az anyukája fejéhez, hogy bárcsak az én anyám is olyan lenne, mint a tanító néni. Az anya tehetetlenül hallgatja. Ő is tudja, gyakran előfordul, hogy kisfiúk első szerelmeinek listáján szerepel az óvó néni vagy a tanító néni is. De ez nem ilyen egyszerű szerelem, nem a tündérszerű, fiatal lányba szeret bele a gyermek. Itt másról van szó, versenyről.

- „Az óra valóban nem a tanárokról szólt. Tisztelettel nyitottak felénk, mint akiktől ők is nagyon sokat tanulhatnak.”

A sztárpedagógus, aki versenyez

Előfordul, hogy a sztárpedagógus, főleg, ha neki magának nincs gyermeke, versenyezni kezd a szülőkkel a gyermekek rajongásáért, és igencsak nyájasan, jószágoskodóan bánik velük. Szellemi, lelki és igazi bonbonokat osztogat. Napi négy órában. Utána, ha nagyon kötelességtudó, otthon is minden idejét lefoglalja a munkája, készül a másnapi tanításra. Ez rendben is van. Csakhogy a gyermek hazamegy a szüleivel, akik talán nem pályáznak sztárszülői szerepre, türelemből már kevesebb van a tarsolyukban, idegesek, mindennaposak. A huszonnégyből a szülőnek húsz jut. És természetesen rosszul esik neki, ha gyermeke szemében megmérettetik és híjával találta, mindez a pedagógushoz viszonyítva. Úgy érzi, gyermekét ellene nevelik. Egy jól ismert játszmának válik a részévé, amelynek általában csak az egyik oldalát látjuk, azt, amikor a szülő ítéli, marasztalja el a pedagógust, magában vagy gyermeke jelenlétében, füle hallatára.

Rohanás a remélt idő nyomában

Azt hisszük, minket nem befolyásol a versenyszellem, közben pedig nagyon. Versenyzünk a figyelemért, szeretetért, időért. Ahelyett, hogy a gyermek érdekében megosztoznánk ezeken. Általában nem jellemző az aktív kommunikálás tanárok és

szülők között. Mindannyian csak rohanunk valamiféle remélt idő nyomában, és általában csak akkor ülünk le beszélgetni, ha már megtörtént a baj. A fent említett anya sem ül le megbeszélni a tanító nénivel, mit lehetne tenni annak érdekében, hogy a gyermek többé ne ilyen kijelentésekkel állítson haza. Lehet, nem születne rögtön megoldás, de talán enyhülne a feszültség, és ez mindenkinek, főleg a gyermeknek a hasznára válna.

A sztárpedagógusok bennem nem hagytak mély nyomot, akik menők voltak, lazák és haverek a diákokkal. Jöttek és mentek, pont olyan lazán. Mert az óra nem rólunk, rólam és nekem szólt, hanem a fesztiválnak. Leginkább annak, hogy ő milyen vagány velünk. Egyszer, amikor barátaimmal beszélgettünk a régi tanárokról, összeszámoltam, hány olyan tanárom volt, akiről úgy éreztem, gondoltam, valóban jól, szeretettel és lelkesen végezték a dolgukat. A húsz tanév alatt tíz, tizenkét ilyen ember akadt. Először elkeseredtem. Csak ennyi? Aztán nyomban átértékeltem. Hiszen ez nagy kincs. Egy tucat ember, akik, ha nincsenek, sokkal szegényebb maradok, akik, ha nem bátorítanak, teljesen más irányba indulok el. Azt is próbáltam megfogalmazni magamnak, hogy mi a közös bennük, hiszen, ahányan voltak, annyi-félek, annyi-féle módszerrel, tantárggyal, hozzáállással. És három fő, közös vonást találtam bennük.

A három fő közös vonás

Az egyik az, hogy az óra valóban nem róluk szólt. Bár tisztelettel nyitottak felénk, mint akiktől ők is nagyon sokat tanulhatnak, nem fűszerezték magánéletük részleteivel az órákat. Úgy maradtak emberiek, hogy nem terheltek minket azzal, ami őket illette, ami az ő magánügyük volt. A másik, hogy tiszta játékszabályokkal játszottak. Szigorú határokat szabtak, ezzel biztosították azt a teret, amelyben biztonságban mozoghatunk. Nem hagytak magunkra a kreativitás és nem kell minket nevelni, annyira zsenik vagyunk mi magunktól is címszó alatt. A harmadik pedig az, hogy alázatások voltak és nem verse-

nyeztek. Sem velünk, sem a kollégákkal, sem a szülőkkel. Nem suvickolták magukon a képesítéseket, hogy ők mennyire jók, de azt lehetett érezni, hogy szeretik és értik, érzik a tanítást, a nevelést, és pont ettől voltak annyira jók.

A pedagógiával kapcsolatos elméletek is jönnek-mennek, ki mikor mit alkalmaz, milyen irányzatot képvisel. De ha a pedagógus a gyermeket nem egy megoldandó feladatként, problémaként, hanem egy kibomlani készülő lehetőségeként kezeli, akkor szinte mind-

egy, milyen úton jut el ennek a kinyílásnak a segítő szolgáltatáig. A gyermek azt fogja érezni, jó kezében van. Pedagógusi kezében, amely más, mint a szülői kéz, és ez így van rendjén, ez ettől szép.

„Nem suvickolták magukon a képesítéseket, hogy ők mennyire jók, de azt lehetett érezni, hogy szeretik és értik, érzik a tanítást, a nevelést, és pont ettől voltak annyira jók.”

GERGELY EDÓ

Betűfüggők

A nyári vakációk néha nagyon nyomasztóak is tudtak lenni. Nem mintha a „minden jóban van valami rossz” elvet vallanám, és csak a rútra emlékeznek, de valahogy mindig elkaptott valami rossz érzés, amikor június második hetében, néhány nappal a szünidő kitörése előtt a magyartanárnom elkezdte a táblára fölírni a végeláthatatlan listát, amelyet aztán szorgosan le kellett másolnia mindenkinek, hogy valamikor szeptemberben majd számot adjon annak tartalmáról. Ez volt a házi olvasmányok listája. Jó hosszú lajstrom, gyakran egy oldalnál is terjedelmesebb.

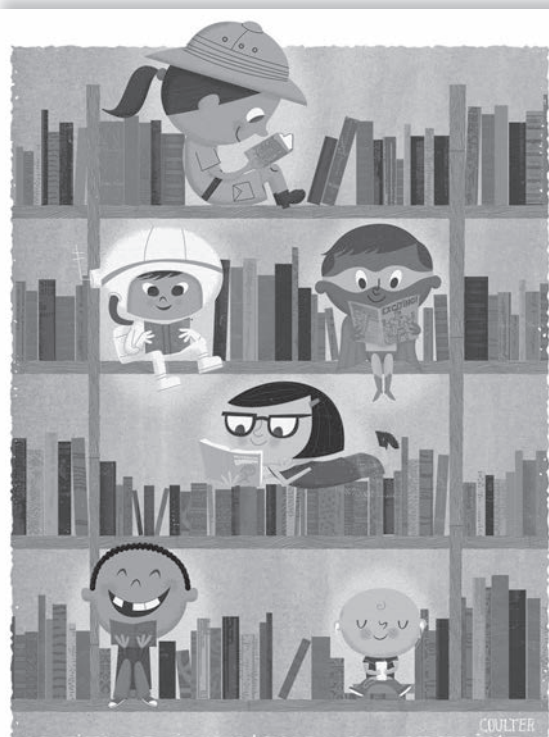
Nem mintha különösebb traumát okozott volna a nyomtatott betűk fogyasztása. Sőt. Már egészen kis koromtól imádtam a könyveket. Olyan három-négy éves koromig persze zömmel összefirkálni, illetve apró darabokra szétcincálni, de aztán ötéves koromra már nagyon elkezdett érdekelni, hogy mik is azok a fekete kis izék az oldalakon, amelyek a felnőttek tolmácsolásában izgalmas történetekké álltak össze. Meg aztán a televízióban látni mesék főcímét is szerettem volna végre kibogozni. Neki is duráltam magam, és még nem voltam hatéves, amikor a szóban forgó mesefilmek felirataira szüleimtől rákérdezve egy idő után már egyedül is ki tudtam silabizálni, hogy *Futrinka utca*, vagy *Frakk, a macskák réme*. (Viszont a *Kisvakond* vagy a *Lolka és Bolka* akkor még komoly traumát okozott, sehogy sem bírtam felfogni, hogy a csehek meg a lengyelek miért használnak olyan indokolatlanul sok mássalhangzót, és egyáltalán, miért nem írnak rendesen, magyarul.) Innen már nem volt megállás, hatéves koromban nekiveselkedtem, és kiolvastam életem első könyvét: a *Robot Robi kalandjai* című halhatatlan opuszt Bálint Tibor tollából. És függővé váltam. Minden egyes elérhető meséskönyvet elolvastam, a *Nagyapó mesefájától* az *Arany mesekönyvig*. Mindez odáig fajult, hogy valamikor 1984-ben vagy '85-ben, első osztályos

koromban, amikor osztálytársaim az ábécé elsajátításával küszködtek, én azért kaptam intőt, mert a pad alatt a *Csilicsali Csalavári Csalavért* olvastam. De még ezzel sem tudtak eltántorítani az olvasástól. Mindig és mindenhol elkezdtem falni a betűket, ha könyv került a kezembe. Ezért is döbbsentett meg, hogy a házi olvasmány intézményével kötelezővé akarták tenni azt,

tankönyvekre bukkantam. Szinte egész napokat töltöttem a kertben magasodó diófa egyik kényelmes ágán ülve, és a régi könyveket olvasva. (Persze rendszerint otthonról is vittem magammal olvasni valót, nehogy kifogyjak. Az ifjúsági regények jó része – Verne, Jókai és May – negyedik-es-ötödikes koromig megvolt, sőt már Rejtő is, aztán Móricz meg Mikszáth már magától jött.)

Talán nem csoda, hogy mindezek fényében kimondottan tehernek éreztem, hogy a kötelezőnek mondott olvasmányokról még olvasónaplót is kellett vezetni, amelyben az elolvasott művek tartalmát kellett ismertetni. Mivel ugyanis a memóriám mindig is jó volt, rendszerint azt használtam olvasónaplónak, és ha valamilyen konkrét adatra volt szükségem, tudtam, melyik könyvben és hol találom meg. Az olvasónaplóban ezért aztán féloldalas szösszenezetekben le is tudtam a tartalomismertetést, amire tanárnom ugyan megjegyezte, hogy ezek lehetetlenül rövid tartalmak, de annak a feltételezését azért nem kockáztatta meg, hogy nem olvastam el a műveket. Én viszont továbbra sem értettem, mi a kötelező szünidei házi olvasmányok lényege: aki szeretett olvasni, az úgyis fálta a könyveket, aki meg nem, azt ezzel csak még jobban elvadították. Én legalábbis nem emlékszem olyan osztálytársra, sem egyéb ismerősre, aki a *Timur és csapata*, az *Ezüst tó kincse*, vagy akár *A köszívű ember fia* kötelező nyári elolvasása, majd tartalmának visszakérődzése után vált betűfüggővé. Ami

nem is csoda, hisz a kötelező olvasmányok számomra sem maradtak meg minden esetben kellemes élményként. Az, hogy a nyári szünidő előtt kötelezően előírták, hogyan töltsen a szabadidőmet, megtette a magáét, bármilyen jeles műről is legyen szó. De persze erről Jókai vagy Mikszáth nem tehet.

• „A feladott művek egy részét akkorra már rendszerint kiolvastam önszorgalomból, a többivel kapcsolatosan azonban valami zsigeri dac öntött el: nekem ne akarják megmondani, hogy mit olvassak.”

amit kedvtelésből műveltem. A feladott művek egy részét akkorra már rendszerint kiolvastam önszorgalomból, a többivel kapcsolatosan azonban valami zsigeri dac öntött el: nekem ne akarják megmondani, hogy mit olvassak. Pláne ne a vakációban. Amikor kevés annál csodálatosabb élmény volt, mint amikor egy-két hétre vidéki nagyszüleimhez küldtek nyaralni, én pedig a padláson kutatva ősrégi kötetekre, régi, egérrágta folyóiratokra meg évkönyvekre és több évtizedes

BALOGH LEVENTE

Az óvónők, tanítók és oktatómesterek tanárként való besorolása

Az **5553/07.10.2011**-es minisztériumi rendelet kimondja, hogy miként tudják elismertetni tanulmányaikat a 3 éves kollégiumot, illetve pedagógiai intézetet végzett pedagógusok, hogy megkezdhessék az egyetemi alapképzést. Ez a metodológia ismerteti mindazokat az intézményi és eljárási mechanizmusokat, feltételeket, amelyek során az óvónők, tanítók és oktatómesterek tanári besorolást szerezhetnek.

Az **5484/07.10.2011**-es rendelet leszögezi azokat a szabályokat, amelyek alapján az egyetemi képzést nem végzett óvónői, tanítói, oktatómesteri és edzői funkciókat betöltő pedagógusok a formális, informális és nem-formális úton szerzett szakmai készségeket elismertethetik, annak érdekében, hogy tanári besorolást nyerjenek. A rendelet 11. cikkelye kimondja, hogy a formális, informális és nem-formális úton szerzett szakmai készségek elismerését és egyenértékűsítését a megyei tanfelügyelőségeknél kialakított bizottságok végzik hivatalos dokumentumok alapján.

A *Hivatalos Közlöny* 929/28.12.2011-es számában megjelent 6563/13.12.2011-es minisztériumi rendelet a formális, informális és nem-formális úton szerzett szakmai készségek elismerésére és egyenértékűsítésére vonatkozó eseménynaptárat, valamint az 5553/07.10.2011-es rendelet alkalmazásának eseménynaptárát is (2. melléklet) tartalmazza.

Ha a pedagógusok az 5484/07.10.2011-es metodológiának megfelelően összeállították a dossziéjukat, ezt a tanintézmény szintjén ellenőrzi az iskola igazgatója által kinevezett bizottság. A dossziénak tartalmaznia kell egy formanyomtatványt, amelyben a pedagógus kéri a formális, informális és nem-formális úton szerzett szakmai készségek elismerését – ezt iktatják az iskolában. Szintén csatolni kell az egyenértékűsítési skálát, amelynek egyik oszlopa az önértékelést, másik pedig az iskolai bizottság értékelését tartalmazza, a skála szerint a pedagógusoknak 100 kreditpontot kell elérniük. A kreditpontok összegyűjtése több tevékenység értékeléséből tevődik össze. Így például:

- Minden katedrán eltöltött év egy kreditpontot ér (vechime la catedră),
- A kettes fokozat 25, az egyes fokozat pedig 30 kreditponttal egyenértékű,

- Konferenciákon bemutatott szakmai dolgozatok megvédése minimum 2, maximum 20 kreditpontnak számít, annak függvényében, hogy hányszor, illetve milyen szinten (megyei, regionális, országos vagy nemzetközi) történt,

- ISBN-számmal rendelkező könyvek/monográfiák szerzőjeként 10 kreditpontot lehet elérni, maximum pedig 50-et (abban az esetben, ha az illető 5 könyvet/monográfiát írt),

- ISSN-s oktatási célú/témájú folyóiratokban megjelent cikkek mindegyike 2 kreditpontot ér (maximum 20-at lehet begyűjteni),

- Oktatási célú könyvek szerkesztői minimum 1, maximum 50 pontot kaphatnak,

- Az Oktatási, Kutatási, Ifjúsági és Sport Minisztérium által kiadott vizsgatételek szerzőjeként 1, maximum pedig 15 kreditpontot lehet elérni,

- Projektmenedzserként minimum 10, maximum 50 kreditpontot lehet kapni,

- Oktatási metodológiákat, programokat összeállító bizottságok tagjaként minimum 2, maximum 30 kreditpontot lehet gyűjteni,

- Továbbképzőkön való részvételért az elért kreditpont jár,

- A kiemelkedő teljesítményű, a hátrányos helyzetű vagy tanulási nehézségekkel küzdő gyerekekkel való pluszfoglalkozásért minimum 3, maximum 25 kreditpont jár,

- Különböző bizottságokban végzett munkák szintén kreditpontokkal értékelhetők.

A tanintézmény szintjén összeállított dossziékat a megyei tanfelügyelőség iktatja. Az összeállított dossziékat 2012. március 16-ig iskolaszinten kell iktatni, és április 27-ig el kell juttatni a megyei tanfelügyelőségekre. Ily módon a pedagógusi munka minden dimenziója értékelésre kerül. Elismerik az osztályteremben folytatott oktató-nevelői munkán kívül a pedagógusok szerzői munkáját, projektekben/pályázatokban, továbbképzőkön való részvételét is. Ha a pedagógusok szakmai publikációt jelentetnek meg a *Magyar Közoktatásban*, az két kreditpontot ér.

MIHÁLYFALVI KATALIN

